

10005
Latv. Ned.

Aspazija

VELNA NAUDA

Teiku komēdija

1933

Izdevis A. Gulbis Rīgā

L $\frac{A}{3803}$

Aspazija

Velna nauda

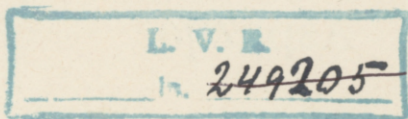
Teiku komēdija

1933

Izdevis A. Gulbis Rīgā

810-2

1953

0309062387

LA
4138

A. Gulbja grāmatu spiestuve Rīgā, Ausekļa ielā 9

Personas:

Labrencis — lielsaimnieks.

Grieze }
Vaive } — viņa meitas.

Ašķis — Labrenča kaimiņš, lielsaimnieks.

Onta — saimniece pie Labrenča.

Erpus }
Grīģis } — Labrenča puīši.
Andris }

Ikvilda — kalpone.

Stīpiņa — vecenīte, iebūviete.

Atlociņš — skroderis.

Pēteris.

Velns.

Jups }
Žvups } — velna kalpi.

Koris: puīši, meitas, elles revija, debesu revija.

Laiks: pasaka tuvu īstenībai un jaunlaikiem.

Pirmais cēliens.

I. a i n a.

Daugavas krasti ar augstu klinšu radzi. Romantiska apkārtnē ar līčiem un ietekām. Vienā pusē redzamas lielsaimnieku mājas ar sarkaniem dakstiņu jumtiem.

Laiks: vasara, īsi priekš Jāņiem. Vasaras vakars. Saule vēl vienā debessmalā, bet otrā kāpj augšup bāls mēness, kuņš tumsai metoties iesvelas arvien spožāk. Dzirdama varžu kurkšana un zemes vēziņa balss, arī cikades čirkstina.

I. skats.

Puiši: Erpus un Griģis (nāk no lauka ar darba rīkiem apkrāvušies).

Erpus:

Pagaid, neskrej, piesēdīsim,
Nemsim drusku iepīpot,
Gan jau laikus mājās tiksim,
Teiks vēl, ka par agru nākam.

Griģis:

Aparts lauks, ko vairāk vēl!

Erpus:

Aparts gan viss vasarājs,
Bet nu sāksies siena laiks.
Kā nu veiksim lielos darbus
Divi vien mēs palikuši!
Kājas stīvas, rokās tulznas,
Vilka kauls mugurāi.

Griģis:

Tiesa gan, Andra trūks,
Būs nu gan ko saņemties.

Erpus :

Lai nāk pats nu palīgā,
Lai nāk drusku pabaudīt,
Cik iet viegli kalpiņam.
Nekaitētu tam nenieka
Resno kuņģi palocīt.

Griģis (smiedamies):

Nekaitētu? Kā nu nē!
Izskries laukā cāļi, pīles,
Kas tur iekšā ietilpuši,
Kā to laiku Noa šķirstā!

Erpus :

Kā tu vari smieties vēl!
Man aiz dusmām vārās žults:
Pašā karstā darba laikā
Nem un puisi projām dzen!
Un tas Andris, kas par puisi!
Darbā otris netiek līdzī:
Dzītin dzina savu vagu,
Arklā zemu noliecies,
Ka ne saules neredzēja.
Tev jau acis skrien kā spoles,
Skatās, kur tik meitas redz.

Griģis :

Man kā spoles acis skrej,
Viņš ne acu nepaceldams
Ātrāk meitas saskatīja.
Zemu gāja noliecies,
Augstas domas domādams.
Tikko nācis puīša gados,
Jau šis domās iecerējis
Paša lielo saimniekmeitu!

Erpus :

Tiesa gan, par karstu strēbts,
Circens lēca ugunī,
Nu tam kājas apdegušas.
Man tā Andra gaužam žēl.

G r i ģ i s :

Man tā Andra bikšu žēl,
Suns tās vidū pušu plēsa;
Caurums biksās grūtāk dzīst
Nekā caurums sēžamā.
Kur nu otras nopelnīs,
Kad vairs nebūs saimenieka.

E r p u s :

Labrencis tas lielais saimnieks,
Tas nav cilvēks, tas ir zvērs!
Kliedz kā traks, sit un speŗ,
Padzīt puisi nav tam gana,
Ņem vēl suņus virsū trenc.

G r i ģ i s :

Diez' kur nu tas nabags mīt?
Kurp to kājas aiznesušas
Zaķa cilpas cilpodamas?

E r p u s :

Nabags, būs viņš vēl šepat.
Cik šis tāli aizskriet var —
Veča dulķēs sadauzīts.

G r i ģ i s :

Es nu gan tā nepieļautos,
Es tam ragus pretim grieztu.

E r p u s :

Jā, ar muti, — to tu vari.

G r i ģ i s :

Varu to ar nagu ari.
Vecim vēl ir otra meita.
Ko tu saki, ja es sāktu
Ilksis griezt uz viņas pusi?

E r p u s (smejas):

Vecim krūtīs atdursies!

G r i ģ i s :

Lai tā Vaive, kur tā Vaive!

Grieze, tā tik ira meita!
Deg kā ogle, lec kā dzirkste!

Erpus:

Ej tad ej nu dzirkstēs grāb!
Lec no jumta ecēšās!

Griģis:

Velni tai pa galvu danco,
Visu māju izdancina.

Erpus:

Tu tai līdzī nedancosi.
Diezgan nu tev klamžāties!
Iesim labāk mājā gulēt,
Man jau pīpis izsmēķēts,
Un tev ar' no tava pīpja
Dūmi galvā sakāpuši.
Iesim, liksimies uz ausi,
Nāks no rīta mājās prāts!
(Abi noiet.)

II. skats.

Velns. Viņa kalpi: Jups un Žvups.

Velns (iznāk no Daugavas un uzlec uz klinšu radzes, izplatīdams apkārt spožu loku. Viņš viscaur sarkani ģērbies, ar melniem ragiem. Staipās un žāvājas un sāk šķaudīt):

Išķī! išķī! degons niez,
Ļaužu runas degonā.
(Splaudās.)

Tfu tu! sliekas mutē tek:
Cepets liekas tuvumāi.
Kur tie kalpi, Jups un Žvups?

(Sasit plaukstas, atskrej Jups un Žvups, katrs no pretējas puses.)

Jups un Žvups:

Re, re, re! Mēs jau še.

V e l n s :

Palaidņi jūs, elles rauši,
Kur tik ilgi palikāt?
Elles saime nebarota,
Ellenieši nedzēruši.

J u p s :

Nesu bļodu pilnu zirņu
No tām ļaužu asarām,
Dieva dēli vēršus dzina,
Melnus vēršus Daugavā,
Dzina ūdens padzerties,
Pēra zibens pātagām.
Sitiens man pa aci spēra,
Bļoda zemē noripoja.
No tās manas bļodas sukēm
Radzes cēlās Daugavā,
Un vairs savākt nepaspēju.

Ž v u p s :

Nesu krūzi, pilnu misas
Ļaužu sviedru sabrūvētu,
Saules meitas audus stiepa
Varavīksnes tītavās.
Skrēju, kājas sapinās,
Krūza krita, misa lija,
Kur tā misa izlijusi,
Ūdens griežas virpuļos,
To ne velns vairs nesasmels.

V e l n s (plaukā abus):

Še nu, sasmel manas plaukas,
Lai tev ģimis plīst kā krūza,
Lai tev degons tūkst kā radze.
Ļekas valā! otrreiz skriet,
Kā lai saime neēdusi!
Man nu vienam jāpaliek,
Nav kas galvu izsukā,
Nav kas matus izieskā.
Dodat šurp man ecēšas,
Būs ko matus izsukāt,

Nolaužat man mieta galu,
Būs ko galvu izieskāt.

(Kalpi prasīto padod.)

Noliekat vēl divus maisus
Pilnus elles dāldeņiem,
Un vēl divus tukšus klāt!
Būs jau gan ko pildīt pilnus,
Man tā galva niezēt niezē.
Kas man galvu izsukās,
Tam tas maiss ar dāldeņiem!

(Kalpi noliek arī divus melnus maisus, divus pilnus un divus tukšus blakām.)

Un nu prom ko ķepas nes
Trīsreiz apkārt pasaulei!

J u p s :

Es kā vētra aizsteidzos.

Ž v u p s :

Es kā zibens aizšaujos.

(Abi prom.)

V e l n s :

Es nu gribu palūkot,
Vai man palīgs nerasies.
(Aiztupjas aiz akmeņa.)

III. skats.

O n t a un S t ī p i ņ a (nāk ar sainīšiem apkrāvušās, Onta ar mazu sainīti pa priekšu, Stīpiņa, vārga vecīte, ar diviem lieliem saiņiem nopakaļ).

O n t a (atgriežas):

Nepaliec nu pakaļā!

S t ī p i ņ a (aizelsusies):

Vai man, saimniec, nav vairs spēka,
Nest to Dieva dāvanību.
Ir nu gan tas Ašķis cilvēks:
Dod ar riekšu, ne ar sauju!

O n t a :

Nebūs vis jau dots par daudz:
Bij ko ņemties melnās miesās
Mīstīt viņa pērnos linus,
Cietus tā kā mironkaulus,
Rokās tulznas tā kā pupas.
Vienumēr tik talkās lūdz!
Var jau kaimiņš kaimiņam
Savu reizi palīdzēt,
Kad tie darbi sakrājas,
Bet kad viņš mums atdarīs?

St ī p i ņ a (noliek saiņus, apmetas zemē):

Nāks jau nāks tā viņa reize,
Kas par visām reizēm būs:
Kad tie ceļi satecēs,
Kad tie lauki kopā plūdīs,
Grāvjiem, kupcēm nešķīrami.

O n t a :

Lai nu mīlais dieviņš dod!
Tā jau vien tik vajadzētu.

V e l n s (neredzams ierūcas).

St ī p i ņ a :

Klau! kas tur? Kāds ierūcas!

O n t a :

Kas nu cits kā kaimiņsuns.
Būs pa taku līdzī skrējis.
Es jau saku, labi, labi,
Kad tie kopā sadotos —
Ašķis un tā mūsu Vaive,
Tad tam brēkam būtu gals.

St ī p i ņ a :

Ko tu saki? mūsu Vaive!
Nē, tie abi neder kopā.

O n t a :

Kāpēc neder? Kas tam vainas?

Ašķis liels un bagāts saimnieks,
Daudz par labu vēl priekš Vaives!

Stīpiņa :

Lai par labu, vai par ļaunu,
Kopā neder, to es saku:
Bagāts viņš, bet rupjš kā maiss,
Vaivulīte tam par smalku,
Sabirzīs kā ziediņš pirkstos.

Onta :

Branga tava Vaivulīte,
Kaunu maizē apēdusi:
Kalpa puisis, tas tai der!
Lai nu lūdzas ceļos krītot,
Ka vēl Ašķis viņu ņem.

Stīpiņa :

Ko nu, saimniec, bērnu peli!
Nebij jau tai vieglas dienas
Barga tēva pajumtē.
Viņš tāpat bij bārenītis,
Tēva, mātes nepazina,
Smagās kalpa gaitās gāja.
Vaivei viņa iežēlojās,
Abi kopā savaidēja,
Kā tie sila balodiši
Salstot slapjā paspārnē.

Onta :

Branga esi žēlotāja!
Tava vaina arī klāt,
Ka tas lērums noticies,
Uguns deg, šī biksta vēl!
Sāksi nu vēl Ašķi nopelt,
Tad gan varam piedzīvot,
Ka gar pašu degongalu
Aiziet gaŗām precinieks.

Stīpiņa :

Lai tad ņem viņš labāk Griezi.

O n t a :

Gudrā tu! Kad izies Grieze,
Kas vairs tavu Vaivi ņems,
Launā slavā iestigušu
Tā kā mušu putriņā,
Nevilks i ne kaķēns ārā!

St ī p i ņ a :

Ak tu dieviņ, tavu bēdu!

O n t a :

Sunim jāsmej tavu bēdu:
Kuŗš vēl gauŗ, kad izprec meitas!
Labāk starpā nejaucies!
Sēdi savā aizkrāsnē:
Svinēsim mēs vienai kāzas,
Tad ir otra pakal nāks,
Kad vairs nebūs žoga priekŗā,
Ābeļdārzā katris nāks.
Būs no rokas meitas nost,
Saimnieks pats vēl pajauns vīrs,
Var vēl otrreiz precēties,
Mājās vajag saimenieces.

St ī p i ņ a :

Tu tam brangi noderētu,
Tagad kop jau saimniecību,
Trūkst tik vēl tās laulu saites.

O n t a :

Viss jau var vēl gadīties,
Tu tik netaisies pa starpu.

St ī p i ņ a :

Ko nu es tāds cilvēciņŗ,
Aizkrāsnītes iebūviete,
Savā klusā kaktiņā
Nokunkstos kā circenītis.
Kas uz mani klausīsies!

O n t a :

Ritens, kuŗŗ visvairāk čīkst,

Ar' visvairāk sadzirdams.
Runā tik kā pienākas.

Stīpiņa:
Ko lai zinu vairāk teikt,
Kā to dieva taisnību.
(Dievu minot velns ierūcas.)

Onta:
Ak tu mulķe, suns pat rūc!
Ja uz pūra neliek sveci,
Nespīd i tā taisnība!
Klausies gudru padomiņu:
Nem tai Vaivei slavēt Ašķi,
Kāds tas liels un bagāts vīrs.

Stīpiņa:
To neviens tam nenoliegs.

Onta:
Neliēgs! šī tā neliedzēja!
Visā apkārtnē to ciena,
Katrs viņu uzklausās.

Stīpiņa:
Gailis dzied uz mēslu čupas,
Viņš uz savas naudas kaudzes.

Onta:
Cik tam plašs un vērīgs skats.

Stīpiņa:
Saliecies uz priekšu iet,
Itkā naudu meklēdams,
Vai nav kādam izkritusi.

Onta:
Dižens gaitā, dižens vaigā —

Stīpiņa:
Dižens vaigā! baku rētais.

Onta:
Klausies, muti nepalaid,

Goda vīru niecināt.
Nauda aizsedz visas rētas,
Visus trumus apzeltī.
Ja tu Ašķi neslavēsi,
Piedzīvoši ļaunu dienu.

Stīpiņa :

Vai manu dieniņu, saimniecīt!
Ko es varu ieslavēt!
Vaivulīte redzēs pati,
Kas tai tikams, netikams.

Onta :

Ko tā redzēs — aizmigule!
Staigā apkārt platām acīm,
Iet kā zvaigznes skaitīdama.
Vai tā redz ko, vai tā dzird!
Vajag viņai iestāstīt,
Pieņems tad i neskatoties.

Stīpiņa :

Liec ko gribi, saimniecīt,
Tik to vien es nedarīšu,
Vanagam es neatdošu
Savu balto balodīti!

Onta :

Ko ar tevi, tādu mulķi!
Diez' kam tev tā mēle mutē?
Ko der zvans, kas klusu stāv!
Nu, lai paliek, dari citu,
Es to Ašķi uzņemšos.
Kā ar saldu cukuriņu
Es to kaisīt apkaisīšu,
Vaivei priekšā nolikdama
Kā to ciema kukulīti.
Bet tu, Stīpiņ, ja tev gadas
Runāties ar saiminieku —

Stīpiņa :

Vai nu iešu acīs līst.

O n t a :

Nelien acīs, ausīs lien:
Iebilsti par mani vārdu,
Nemies drusku paslavēt,
Ka es krietna saiminiece,
Visu saimi turu, valdu,
Ka bez manas gudras ziņas
Nekrīt zemē putrainiņš.
Manā galvā cāļi, pīles,
Prātā bērni, sivēniņi.
Augu dienu apkārt eju
Atslēdziņu čingstinot.

S t ī p i ņ a :

Labprāt, labprāt, saimniecīt.
Tur es mēli ritināšu,
Tā jau tīra taisnībiņa,
Nav nekas tur pieliekams.

O n t a :

Lai cik laba tā pirtiņa,
Krāsni vajag kurināt.
Būs i tev savs labumiņš:
Došu podus izkasīt,
Pīles kāju pasūkāt.
Pag', tepat no ciemkukuļa
Došu tevīm nogaršot.
Diezgan smagi saiņus stiepi,
Būs gan iekšā cāļi, pīles,
Būs i sviestiņš, medutiņš.

S t ī p i ņ a :

Ko nu, mīlā saimniecīte,
Vai nu tūdaļ jācienā!

O n t a :

Ritens skries, ja iesmērēs.
Dod man šurpu tavus saiņus,
Varam zālē apmesties,
Vakariņas iebaudīt.

(Atsēžas zemē, atraisa maisus. Onta bāž roku saiņos vienā,
otrā un velk tukšu ārā.)

Ak tu brīnums, kas tad tas!
Ķeŗ ko ķerdams, grāb ko grābdams,
Visur tikai rācenīši!
Skat'! un vēl no pērnā gada,
Daži pusē ietrunuši!
Ak tu tādu mānīšanu!

Stīpiņa:
Te nu ir tas labais Ašķis!

Onta:
Velnš lai tādu skopli rauj!
Gan es viņam atmaksāšu,
Kad tas manos rados nāks.
Kur lai tādu dosmi liek!
Upē mest, lai velns to rauj!

(Paķeŗ saiņus un tupeņus laiž ar sviedienu prom.)

Velnš (uzlec uz akmeņa):
Labvakaru! sievas mātes,
Pateicos par dāvējumu,
Es jūs pretī pacienāšu
Ar tiem elles pīrāgiem.

Onta, Stīpiņa (abas pārbijušās ieklie dzas un nokrīt gar zemi, uz vēdera palikdamas gulot).

Onta (čukstot pēc brīža):
Stīpiņ, vai vēl esi dzīva?

Stīpiņa (tāpat čukstot):
Dzīva, dzīva, saimniecīt!

Onta:
Ver tu pirmā acis vaļā,
Bail man velnu ieraudzīt.

Stīpiņa:
Lūk, kāds bij tas kaimiņšuns!

Onta:
Klus! tik skaļi nerunā!
Skat', vai nav viņš vēl šepat?

Stīpiņa :

Bail man arī galvu celt —
Liekas, viņa nav vairs še.

Onta :

Kas var zināt, velns jau tāds:
Te viņš nav, te atkal klāt!
Nemsim stipri krustus mest.

Stīpiņa :

Un tad prom, ko kājas nes!

Onta :

Pag' jel! neskrej viena tu,
Es tev klātu pieķersos.
Labāk rāpus rāposim,
Kamēr krūmos bieznī tiekam.
Šķiet, šī vieta nolādēta.
(Abas rāpus projām.)

Velns (nosauc pakal):

Paga, paga, sievas mātes,
Nākat znotu apkopjat,
Nākat izsukāt tam galvu.

(Abas iekliedzas un veldamās aizveļas krūmos. Velns atkal pazūd.)

IV. skats.

Andris, Vaive (iznāk no krūmiem, Vaive Andrim pieķērsies, gribēdama viņu atturēt).

Vaive :

Andriņ, Andriņ, kurp tu iesi?
Es vis tevis nelaidišu!

Andris :

Dieva pasaulīte plata,
Māte Daugaviņa dziļa.

Vaive :

Vai man dienī! vai man dienī!
Neteic neminamus vārdus.

A n d r i s :

Palsā zirgā atjājusi
Mūsu mīlas nāves stunda,
Šausmas aizslēdz vārdu durvis!
Melnā rasa uz mums krita,
Sirdis koda pumpurā.

V a i v e :

Mīla, mīla, kā tā nāca,
Kā tā auga, kā tā kļuva,
Prāta žogus pārlidoja
Tā kā zelta taurenīts.

A n d r i s :

Nāc vēl, mīlā, apsēdies,
Kur mēs senāk sēdējām.
Asaras tev karas plakstā
Tā kā rasa pūpoliņā.
Nāc vēl mīli runāties,
Lakstīgalas, šķīroties,
Trejdeviņas dziesmas dzied.

V a i v e :

Kur mēs abi tikāmies,
Plauka rozes, magonītes.
Kur mēs abi šķīramies,
Tur asaru upe tecēs.
Pašķiries tu, zemīt,
Paņem manu augumiņu!

A n d r i s :

Vēl tev lūpās rožu elpa,
Acīs tava dvēselīte
Tā kā saule ezerā.
Gan ar laiku aizmirsīs.
Zāle celsies, kur es iešu,
Krūmi slēgsies aizejot.

V a i v e :

Andriņ, Andriņ, nebēdini!
Tu man bijī pusnakts rasa,
Tu man debess lietutiņš.

Sirds bez tevis mūžam sēros,
Aizslāpusi vālodzīte
Vienmēr lietus prasīdama.

A n d r i s :
Nu man jāiet! Nu ir laiks!

V a i v e :
Es tev līdzi, kur vien iesi!

A n d r i s :
Mani ceļi tāli ved —
Tev pie tēva jāpaliek.
Tu man teici — —

V a i v e :
Ak tu dieviņ!
Man zem krūtīm iezvanīja
Itkā zelta pulkstentiņš
Maza, mīla dzīvībiņa —

A n d r i s :
Mūsu bērniņš, mūsu prieks!
Mūsu sapnis miesa kļuvis.
Audzin' viņu lielu, staltu.
Tēvs tev piedos, žēlos tevi,
Kad no ceļa nost es būšu.

V a i v e :
Melnā dusmu vētra celsies —
Tēvam vēl to nesacīšu.
Tā jau tenku pievazātas
Visas ļaužu vācelītes.

A n d r i s :
Mātes mīla bērna labā
Sagāž visus ļaužu žogus,
Pārlec visas debess sētas.
Dieviņš tevi ņems pie rokas,
Vedīs atkal kalniņā.
Tā, nu tagad paliec sveika!
Dod vēl skūpstam vienu malku
Lūpu rožu biķerīti!

V a i v e :

Vai man! Vai man! neej! neej!

A n d r i s :

Neraud', neraud', mīlsirsniņa!

Nedar' smagas ceļa kājas.

Vējš tev žaudēs asariņas

Savā zīda nēzdodziņā.

Sveika! sveika! var jau būt,

Ka vēl reizi tiekamies.

(Izraujas viņai no rokām un aiziet uz Daugavas puši. Vaive šņukstēdama griežas atpakaļ.)

V. skats.

A n d r i s. V e l n s.

A n d r i s (ar stingriem smaidiem sejā, skatās apkārt, itkā vēl pārlikdams kādu nodomu, vai arī kā atvadoties, un tad izvelk no kabatas resnu šņori un lūkojas tuvākā koka zaros).

V e l n s (iznāk ar cilindri galvā): Jūs laikam gri-bējāt novilkēt kreklus mazgāt?

A n d r i s (dusmīgi): Sava paša ādu, ja gribat zināt. Pat ne godīgi pakārties nevar, kur nemi-sās kāds starpā!

V e l n s : Lūdzu, lūdzu, neliekaties traucēties. Es varbūt varētu jums piepalīdzēt, es to protu tik viegli izdarīt, ka drīz šūposaties kā čiekurs egles zarā.

A n d r i s : Man tā lieta nav tik steidzama.

V e l n s : Bet man gan, mīlo Andri.

A n d r i s : Kā? Jūs zināt, ka mani sauc par Andri? Kas jūs tāds esat?

V e l n s (noņem cilindri, tā kā nāk redzami velna ragi): Ar atļauju, stādos priekšā: elles neaprobežotais patvaldnieks. Mans tronis tagad jo stiprāk nostā-dīts, kur visus konkurentus esmu dabūjis pie malas.

A n d r i s : Un ko tad jūs no manis gribat, sarkanā majestāte?

V e l n s : Tā jau ir mana priekšrocība, ka esmu visur klāt, kur vajadzīgs un neievēroju nekādas šķiru pretešķības. Tādēļ vajadzības brīdī esmu arī pie jums, un ceru, ka kļūsim vēl draugos. Sauksimies labāk tūlīt par „tu“. Es varētu tev arī piedāvāt ērtu vietu savā pilī.

A n d r i s : Pateicos. Nav man ne mazākās patikas nokļūt ellē.

V e l n s : Nu, tad tu elli atradīsi zemes virsū. Savu tiesu jau esi baudījis,

A n d r i s : Kā tu to zini?

V e l n s : Ak, es zinu vēl daudz vairāk! Zinu, ka saimnieks gribēja tevi vai pasist un aizdzina tevi prom, suņus virsū rīdīdams, tādēļ, ka tu tā drusciņ par tuvu bijī sakaros ar viņa meitu. Zināju jau tūlīt, ka gribēji durties, vai kārties, vai slīcināties un tādēļ es esmu še un gaidu!

A n d r i s : Uz ko tad tu gaidi?

V e l n s : Kā tu nu vēl prasi! Uz tavu dvēseli.

A n d r i s : Uz manu dvēseli! Ak tu dievs!

V e l n s (nošķaudās): Nepiemini to veci! Tu jau zini, ka viņa vara, ja ne beigusies, tomēr stipri aprobežota. Esot nodibinājušās zināmas biedrības —

A n d r i s : Laid! Kas man vairs daļas gar zemes lietām. Esmu nabaga kalpiņš, kam nav ne ko teikt, ne būt. Neko darīt, ne gūt!

V e l n s : Nu! nu! nu! Tu vēl daudz ko varētu gūt, ja būtu prātīgs. Pašu saimnieka meitu tu vēl dabūtu, ja gribētu.

A n d r i s : Ko nu runā tukšus vārdus!

V e l n s : Pie manim nekas nav tukšs! Ne iekšā, ne ārā! (Rāda uz galvu un sāk kasīties.) Vai

zini, zēn, tu man patīc, un es tev varu visu dot, ko vēlies par sīkiem pakalpojumiem.

Andris: Kas tad jādara un ko tu vari manim dot?

Velnis: Vairāk neko, ka ņem izsukā man galvu, man tā varen niez.

Andris: Ērmota lieta! Kā to lai izdaru? Un tev ragi arī vēl galvā!

Velnis: Tos es varu noņemt, tas tik pēc vecas parašas. Es bieži mainu toaletes, kā nu kurierodos: vai salonos, vai kafejnīcās, vai birojos, isi sakot, visur esmu citāds.

Andris: Bet es?

Velnis: Arī tevi es apgriezīšu kā cimdu, un no kalpa iztaisīšu par kungu, un tad tu redzēsi, kā noveiksi lielo Labrenci.

Andris: Ko nu es vājais varu pret stipro!

Velnis: Muša arvien stiprāka par vērsi. Dari tik ko lieku. Lūk, šos tukšos maisus! ja tos piesukāsi pilnus, tie visi pārvērtīsies par zelta naudu, un tu būsi liels bagātnieks.

Andris: Labi. Labi, ja nu tā ir.

Velnis: Nemeklē nu pa kabatām. Tavas sukas man neder. Še ņem ecēšas, es turēšu maisus. Tos tu vēlāk paglabā mežā, lai nauda kaltējas.

Andris: Vai es tās ecēšas pacelšu?

Velnis: Ar manu palīdzību viss iet viegli. Bet pag, vēl viena lieta: Tā gan arī veca paraša no manu tēvu tēvu laikiem, bet es veikala darīšanās mīlu kārtību: Tev man jādod maza pilīte tavu asiņu.

Andris (izbīstas).

Velnis: Ko nu baidies par mazu pilīti! Es teicu, tikai vecas parašas dēļ. Nav jau te arī jāgriež krūtīs vai pirkstā, bet kādā mazāk vērtīgā miesas daļā.

Andris (izvelk nazi no kabatas un apjucis skatās).

V e l n s : Žēl, ka dievs — tfu! — visus nav radījis no priekšas —

A n d r i s : Ko tu saki?

V e l n s : Es teicu, ka vecais neprot savu amatu. (Andris iedur sev pirkstā, velns kāri uzlaiza.) Nu sāk nu darbu!

A n d r i s (paņem ecēšas, kas pavisam vieglas).

V e l n s : A ta ta ta tā! (mīli klakstinādams). Tā, tā, tā! Stiprāki! Stiprāk! Būs man labi, būs tev arī!

(Andrim sukājot un velnam maisu turot, rīpo zelta dālderī pa gaisu).

I. cēliena beigas.

Otrais cēliens.

II. a i n a.

Lielā jeb viesu istaba pie Labrenča. Skroderis Atlociņš ar šujmašīnu pie galda šuj un dzied. Pavelk atvilktņi un apskata dažādas atliekas un lupatas, kas, nozagtas, slepu glabājas.

I. skats.

Atlociņš (dzied).

Sarkans, zils un zaļš,
Tam bij vēders ieapaļš!
Šķēres klātu: šniks!
Zils un zaļš un raibs,
Tam bij kasē traips —
Šniks! tad abiem tiks!
Raibs un zils un strīpots,
Kas būs dzīvē slīpots,
Tas uz priekšu tiks!
Tiks! tiks! tiks!
Šniks! šniks! šniks!
Degons šnabī svils!

(Ienāk kalpone Ikvilda, saukta Ikve.)

Ikve: Tev tagad jāpošas no istabas laukā.
Saimnieks gaida viesus, jāuzpošas.

Atlociņš: Kas tie par viesiem būs?

Ikve: Ko es zinu! Varbūt precenieki, tas pats kaimiņsaimnieks, es dzirdēju kautko čukstam un viņa vārdu minam.

Atlociņš: Oi! Oi! Oi! Visi precas! visi precas! Tad jau man būs jātura atkal kāzu runa un jāsadzejo atkal dzeja.

Ikve: Ko tu arī visu neproti!

Atlociņš: Mana galva gudra galva! Man ir visjaunākās dzejas un visjaunākās dejas. Es di-

riģēju koŗus un man olekts un takts zizlis reizē;
lūk tā (uzkāpj uz krēsla un dirigē).

I k v e : Ūja! Ūja! neizsit acis saviem koŗiem.

A t l o c i ņ š (aizsmacis, kāšēdams): Lai dzīvo! Lai dzīvo!

I k v e : Labāk būtu, ja tu piekoptu savu amatu un šūtu, citādi pašam nebūs ko dzīvot.

A t l o c i ņ š : Ak, to tu nesaproti! Mana sirds pukst kā šujmašina. Es esmu uztraukts, atnes man sviestu, ko iesmērēt!

I k v e : Ko tad? Vai to sirdi, vai šujmašīnu?

A t l o c i ņ š : Nē, lūpas, lai varētu tevi labāk noskūpstīt.

I k v e : Ak tu pagāns! Vai to tu arī proti? Es tev došu ar tava paša olekti!

II. skats.

O n t a. A t l o c i ņ š.

O n t a (nāk ar baķi drēbes). Te būs tev vēl darbs. (Uz meitu.) Ko tu te slaisties! Vai darba nav?

I k v e : Saimnieks lika istabu uzkopt, bet skroderis neiet laukā.

O n t a : Nu labi, labi, ej, mēz pagalmu! (Ikve noiet.) Cik tālu nu esi, Atlociņ? Nemaz netiec uz priekšu.

A t l o c i ņ š : Saimniec, es skreju kā ar spārniem!

O n t e : Kad tu labāk skrietu ar šujmašīnu! (Cilā drēbes un skatās.) Kā tev tik maz iznācis no tā baķa?

A t l o c i ņ š : Ļaudis top arvien resnāki.

O n t a : Kad tu tikai nezodz?

A t l o c i ņ š : Es! zagt! Es citu neko nezogu, ka no meitām skūpstus. Tos arī labāk ņemu.

O n t a : Vai tās biksas diezgan platas?

Atlociņš: Priekš tavas ziņkārības vēl par platu.

Onta: Un kad tās biksas būs pašūtas?

Atlociņš: Kad tu, saimniec, kļūsi mazāk ziņkārīga.

Onta: Ko nu niekojies! Ja tu citu nezodz, tu laiku zodz. Tagad tev jāsteidzas. Lūk šē būs drēbe priekš paša, varbūt iznāks kāzas.

Atlociņš (skata drēbi un pētī un tad nogriež gabalu un met pa logu laukā).

Onta: Vai dieviņ! Ko tu dari!

Atlociņš: Tas gabals nekur neder!

Onta: Es tev gan rādīšu tādu drēbi! (metas pa durvīm laukā pakaļ drēbei.)

Atlociņš (pa tam nogriež gabalu drēbes un iebāž savā azotē).

Onta (ienāk drēbi putinādama). Skat nu tādu izšķērdoni! Tik laba drēbe! Nebūtu tās kāzas, tad gan būtu jāmeklē cits skroderis.

Atlociņš: Nedusmojies, saimniecīt, gan es šūšu uz tavām kāzām arī.

Onta: Ej nu, ko melsies! Nāc tagad blakus istabā, te būs ciemiņi. (Iet abi, Atlociņam birst raibie gabali zemē, kurus viņš ātri pārņē.)

Onta: Kas tad tie tādi?

Atlociņš: Nekas, nekas! Visi priekš kāzām!

Onta: Tu zodz, citādi tu godīgs cilvēks. (Noiet.)

III. skats.

Vaive. Stīpiņa.

Vaive:

Vai man dienī, kur es iešu?

Kā no tēva paslēpsos!

Stīpiņa :

Neraud', mana mīlmeitiņa,
Tēvu labi pielūdzies.
Gan ar laiku aprimsies.

Vaive :

Māmīt, ļaudis mani ēd,
Grieze griež, tētiņš cērt,
Auksti vēji ļaužu sirdīs,
Nav man savas māmuliņas,
Tu tik viena mani žēlo.

Stīpiņa :

Mīlā meitiņ, ko es varu!
Manas rokas izkaltušas,
Salīcis mans augumiņš,
Esmu tikai nabadzīte!

Vaive :

Sirdī tava bagātība!
Tev rociņas zaļi zari,
Kad man vaigu noglaudīji.
Tavās acīs rīta saule,
Zeltā mirgo asariņas.

Stīpiņa :

Nāci, meitiņ, pagulies
Manā šaurā gultiņā,
Manā tumšā kaktiņā,
Kamēr pāries bargi vēji,
Siržu ledu atkausēs.

Vaive :

Bail man tēvam acīs skatīt,
Tu man dosi padomiņa.

(Abas noiet).

IV. skats.

Labrencis, Grieze (viņa meita).

Labrencis: Nebrauc! Nu ko tu saki par to Aški, viņš šodien solījies piebraukt, precētājs jau būs. Vai esi viņā ieskatījusies?

Grieze:

Ģimis plats kā jāņu siers,
Ķimenītēm apkaisīts,
Mute plata kā krāsnes caurums,
Rokas garas nokaņas,
Nezin ar tām ko grābt, ko darīt.

Labrencis: Zin gan — naudu grābt.

Grieze: Skopums tam skatās ārā pa visiem pogu caurumiem. Vai tāds sievai ko dos?

Labrencis: Kas viņa, būs arī tavš. Sieva pieder pie vīra klāt, kā papēdis pie zābaka.

Grieze: Lai to mūžīgi min zem kājām?

Labrencis: Sievai vīram jāklausa. Visi viņam klanās, visi dod godu.

Grieze (smiedamās).

Pat kreklis tam aiz vēdera lokās
Septiņās krokās.

Labrencis: Kad tu muti palaid, es tevi stingri turēšu.

Grieze: Liec vien suni pie ķēdes, rāmāks netaps, bet kodīgāks.

Labrencis: Nu, nu, palaidnis skuķis. Viena meita man jau aizgāja skadiņu ceļā un tu arī tik klenderē vien, nekāda darba tu neproti, nezini, ko tu īsti čauru dienu dari pa žogiem lēkādam!

Grieze (trallina un tēvu sakērusi griež riņķī).

Māku diet, māku skriet!

Māku danci ritināt!

Kad iekāpu audeklī,

Dzijas vilkās čokarā!

Pa trim gadiem vienu cimdu

Kā margot nomargoju!

Labrencis: Nu jā, jā! Ar tavu medu jau var pat lāci pielabināt. Bet kā nu paliks ar to Ašķi? Viņš lepns un bagāts saimnieks. Padomā, viņam tambora rati!

Grieze: Lai brauc ar tiem uz elli! Es tam blakām nesēdēšu.

Labrencis: Rudenī seši barokļi kaujami.

Grieze: Viņš pats septītais!

Labrencis: Kad tu tā runā, kas no tā var iznākt?

Grieze: Kas var iznākt? No barokļa var iznākt gaļa un tauki, kas no šī?

Labrencis: Un tu tiešām negribi ņemt to Ašķi?

Grieze: Labāk kašķi nekā Ašķi!

Labrencis (nopūšas). Ak tu balamute! Ar tavu mēli tu proti reizē kost un laizīt.

Grieze: Viņu jau es nelaizīšu, to es tev saku.

Labrencis: Tādu labu precinieku laist garām!

Grieze: Lai ņem Vaivi!

Labrencis: Viegli tev to pasacīt. Viņa jau visu suņu aprieta, tikums pa lauku!

Grieze: Kāda sievietei vajag tikuma!

Labrencis: Ko gan tad?

Grieze: Sieviete tik vajag laba skrodeņa!

Labrencis: Tu domā, ka iztaisās kā lelle, tad jau nu būs.

Grieze: Viņa jau domājas esam skaista, un tu arī to agrāk lutināji, dēvēdams par puķi.

Labrencis: Tagad es saku, labāk puķu kāposts.

Grieze: Nu tad vāri drīz tos kāpostus un taisi, ka iznāk kāzas. Man papēži niez uz dejošanu.

Labrencis: Un tu tiešām neņemsi Ašķi?
Vai tas ir tavs pēdējais vārds?

Grieze: Mans pēdējais vārds ir, ka man vajag jaunas kleitas uz kāzām. Velc vien to maku laukā.

Labrencis (galvu saņēmis): Ak tu dieviņ! Ak, tu dieviņ! Tu man plēs matus no galvas nost!

Grieze: Nē jel, tētucīt, es negribu tavus matus, bet labāk naudu.

Labrencis: Ak, vai! Jūs abas mani kapā iegrūdīsāt!

Grieze: Es tev noslaucīšu asariņas!

Labrencis: Pag, nebāz man roku kulē! Ko tu tur izvilki?

Grieze: Tavu nēzdodziņu.

Labrencis: Tas jau mans naudas maks! Dod atpakaļ!

Grieze: Tu jau vairs neraudi, tad nēzdodziņa nevajag. Es paņēmsu, cik man vajag un tad došu tev maku atpakaļ.

Labrencis: Jā, tukšu! Tā man iet! Izkūp manas meitas! Izkūp mana nauda! Gan tu arī aizskriesi diezin kur. Labāk nosargāt maisu pilnu ar blusām, nekā meitu tēvam meitas.

Grieze (smiedamās un trallinādama pa durvīm laukā).

V. skats.

Labrencis: Onta! Onta! Kur tu esi? Nāc ašāk! Onta! (sabrūk krēslā).

Onta (ieskrej no blakus istabas): Ko tik nelabi blauj, kā aizkauts telš? Kas nu atkal? Vai vēdera graiži? Es atnesīšu drapes.

Labrencis: Neskrej, paliec! Ne vēdergraiži, bet sirdsgraiži. Palīdz, dod padomu: Ko tu saki par to Ašķi? Viņš solījies šodien atbraukt?

Onta: Ko man tur sacīt? Es jau viņu neprecēšu.

Labrencis: Par to taču nemaz nevar būt runa.

Onta: Ak tā! Par manīm nevar būt runa! Vai tu domā, ka es jau metama pie veciem dzelžiem? Ka uz mani neviens neskatās. Es visu laiku esmu vedusi tavu saimniecību!

Labrencis: Labi jau labi, mīļā Onta!

Onta: Es tev esmu bijusi labā un kreisā roka.

Labrencis: Labi, labi, dārgā Onta, bet par to citā reizē.

Onta: Bez manis tu būtu kā vēders bez galvas.

Labrencis: Taisnība, sirdsmīļā Onta, taisnība, es būtu kā galva bez vēdera.

Onta: Tu jau nezini, ko tu runā:

Labrencis: Tas tādēļ, ka es tev skatos acīs! Bet es jau negribu tagad runāt par sevi, es gribēju tev prasīt, kā būtu, ja Ašķis precētu to Vaivi?

Onta: Ja viņš viņu ņem, lai notiek dieva prāts!

Labrencis: Un kāds tavs prāts?

Onta: Tas būtu visgudrāk. Kad tā viena būs nost, tad jau otrai radīsies drīz precinieks. Grieze jau lec kā blusa, tā drīz vien ieleks vīram klēpī.

Labrencis: Jā, un kad meitas būs apgādātas, es varēšu sēdēt un reiz atpūsties.

Onta: Un taukus audzināt.

Labrencis: Ko tad? Vai dancot?

Onta: Kādēļ nē? Pats savās kāzās!

Labrencis: Kas nu mani vairs ņems, vecu vīru!

O n t a : Ūja! Ūja! Kas tālu skatās, tuvu neredz. Vīrs esi vēl kā senču ozols, ar naudu pilns kā zīlēm. Un kas to tev palīdzēja sakrāt, tu arī zini. Vai gaidi, lai tev klēpī sēžas.

L a b r e n c i s : To jau zinu, tu, tu tā biji.

O n t a : Nu, redzi nu! Kas tālāk jādara, tev arī jāzin.

(Dzirdama ārā ratu rīboņa.)

L a b r e n c i s (uzlec): Vai dieviņ, Ašķis jau klāt! Kad tik man tās zīles nav par daudz jāpuriņa nost!

O n t a : Muļķi! Solīšana nav vēl došana! to jūs vīrieši nekad neprotat. (Skatās pa logu.) Ir gan vareni uzpucējies: cepure galvā kā skurstenis un pogucaurumā liela, plata saulgrieze.

L a b r e n c i s : Tas nozīmē, ka viņš vēl var uz visām pusēm griezties —

O n t a : Turi viņu cieti, es tev saku! Kam pīrāgs zobos, tas to nelaidīs no mutes laukā.

VI. skats.

L a b r e n c i s , O n t a , G r i e z e , V a i v e , S t ī p i ņ a .

G r i e z e (rauj Vaivi aiz rokas, kuŗa pretojas. Stīpiņa rokas laužīdama nopaka!): Te jau viņa ir, slēpjas pa kaktiem, nedrīkst tēvam acīs skatīties.

L a b r e n c i s : Ak tā! Man tu nedrīksti acīs skatīties, bet pušiem gan! Pardaudz jau esi saskatījusies.

V a i v e (nokrīt ceļos, viņu apkampdama): Tētiņ, tētiņ, apžēlojies par savu nabaga bērnu.

S t ī p i ņ a : Saimniek, saimniek, viņa taču ir jūsu miesīgs bērns, jūsu miesa un asinis, neaizslēdzat savu tēva sirdi, paceļat viņu un piedodat.

L a b r e n c i s : Ko tu te maisies pa pulku, vecā nagla! Pats zinu, kas jādara!

Onta: Vai dieviņ! Precinieki jau nāk pa durvīm iekšā un šīs še blāuj kā kaujamie jēri uz tirgu vedami!

Grieze: Kāda viņa izskatās, noraudājušies, visi vaigi pil vēl no asarām, kad tādu Ašķis ieraudzīs, viņš aizies krusta nemetis!

Labrencis (uz Vaivi): Saņemies! Citādi es tevi purināšu kā slapju bērza zaru!

Stīpiņa: Ak vai! Ak vai!

Onta: Viņa jāgrūž pirms ūdens toverī, lai nomazgā muti. Nāc tūlīt, lai neierauga.

Grieze: Un es uzkaisīšu krītu uz ģimja un drusku ar sarkano bieti uz vaiga.

Onta: Vajag, vajag! Bāla kā biezputra! aši! aši! (Aši prom, raudamas Vaivi līdz. Paliek tikai Labrencis. Aiz durvīm Ašķis klapē zābakus un šķaudās un ar troksni šņauc degunu).

Labrencis: Tas nu ar nevar ienākt, kasās kā suns aiz durvīm! Kaut tik tā visa šļura ašāk pārietu! Tfu!

Atlociņš (pabāzis galvu pa durvīm no blakus istabas): Pst! Saimniek, ja vajag manas palīdzības pie kopā savešanas, es tepat esmu, es protu, kā šūt, sašūšu!

Labrencis: Ej nu ej! Brūtgans ar brūti nav kā bikšu gali, ko var sašūt kopā!

Atlociņš: Bez manis nekas neiznāks, to es saku! (Piever durvis, bet atstāj mazu šķirbiņu, lai varētu noklausīties).

VII. skats.

Labrencis, Ašķis.

Ašķis (smaida un gorās un šņauc degunu, bet nevar sākt runāt. Atlociņš pabāzis galvu met ar olekti kā ar takts zizli.) Nu! Nu!

Labrencis: Tad nu esat atbraukuši?

A šķ i s : Vai ta nu pa gaisu atskrēju.

La b r e n c i s : Ko tik reti?

A šķ i s : Daudz tā darba. (Atkal klusums, rausta zābakus. Atlociņš atkal māj.) Vajadzētu — — vajadzētu —

La b r e n c i s : Runājat skaidri un gaiši! Ko slapinat mēli, itkā tā būtu aiz zobiem aizķērusies.

A šķ i s : Vajadzētu — saimnieces mājā.

La b r e n c i s : Paldies Dievam! Tad jūs gribētu precēties?

A šķ i s : Uz to modi jau būtu.

La b r e n c i s : Un esat šurpu atbraukuši?

A šķ i s : Jāiet apskatīties, vai zirgs nav atraisījies.

La b r e n c i s : Būs jau labi. Puiši zirgu uzskata un būs tam iebēruši arī auzas.

Atlociņš (atkal pabāzis galvu): Vīrs bez sievas ir tikpat kā zirgs bez auzām.

La b r e n c i s : Vai tu klusēsi, šķirbu ložņa! Prātīgiem vīriem jāapdomā pirms runā, jāiedzer. Un tad teikšu es to vārdu: Jūs esat atbraukuši lūkot manas meitas?

A šķ i s : Es gribētu tik vienu.

La b r e n c i s : Saprotams, kuŗš tad nu divas precēs! Tā jaunākā, Grieze, vēl ir aušīgs skuķis, arvien tik pa skursteni laukā! Jūs gribat manu vecāko meitu, Vaivi?

A šķ i s (kasās): Gribu? — Hm! meita kas meita, bet tās ļaužu valodas —

La b r e n c i s :

Meža putni gaisā skrien,

Vējā ļaužu valodas.

A šķ i s : Tas nu tā! tā nu būtu! Bet manā ģimenē septiņi ķesteri.

Labrencis: Tiem jau mana meita nav jāprec.

Ašķis: Hm! Es viņai arī neesmu tas pirmais.

Labrencis: Nebijāt pirmais, būsāt pēdējais.

Ašķis: Vai pēdējais muļķis!

Labrencis: Nu, nu pamazām! Muļķis nav, kas naudu ņem!

Ašķis: Meita — nauda — hm! Jaucas pa galvu kā putras katlā.

Labrencis: Meita arī nav zemē metama, prot putru vārīt.

Ašķis: Labu putru ievārījusi.

Labrencis: Vai tev nav acu pierē? Paskaties, kāda mana meita no vaiga.

Ašķis: Ģīmi nevar sviestā cept.

Labrencis: Nemaz tev tā sviesta tik daudz nav; tev vairāk tik to tauku, kas uz vēdera.

Ašķis: Kad jūs tā, tad es atkal tā! Tie ķes-
teri arī teica. — Ja es jums tukšs, tad arī es negribu jūsu tukšo podu vēl izkasīt. Es raisu zirgu valā —

Atlociņš (metas starpā): Tā nevar! tā nevar! Kur nu? Paliekat.

Ašķis (dusmīgs un paliek runīgāks). Es arī negribu aklajās visticlās iet!

Atlociņš (paķer Ašķi aiz pogas un Labrenci aiz rokas, abus kopā turēdams): Pielaižaties!

Labrencis: Es jau teicu, ka solīju —

Ašķis: Jā, solījums pa labi un nauda pa kreisi.

Labrencis: Nu labi, tad es tev to tukšo podu piebēršu.

Atlociņš: Teikts un darīts. Es par liecnieku. Pa labi, pa kreisi un meita vidū!

A šķ i s : Ja jūs vārdū neturēsāt, es došu jūsu meitu atpakaļ.

L a b r e n c i s : Labi, labi, tad es arī ņemšu savu naudu atpakaļ.

A šķ i s : Nu jā, tad nu gan. Esmu ar mieru precēties kā dievs līcis. Nu tad, ja jau tā jaun-
kundze ... Cūku jau arī nevar maisā pirkt, pa-
priekš jāredz.

L a b r e n c i s : Lūk, tas bij prātīgs vārds. Iesu. Viņu tūdaļ atvedišu (noiet).

VIII. skats.

A šķ i s, A p l o c i ņ š.

A šķ i s : Skroder, paskaties, vai man viss kārtībā.

A t l o c i ņ š (apskata viņu no augšas līdz apakšai).
Tām biksēm nav šuva pareizi iepletēta. (Groza bik-
ses no vienas uz otru pusi.)

A šķ i s : Nerausti tā, izraūsi visas pogas, vai nokritīs!

A t l o c i ņ š : Biksas var krist, kad tik pre-
cība nekrīt.

A šķ i s : Un te man žaketam arī trūkst po-
gas, to tu man izgriezi, raustīdams.

A t l o c i ņ š : Iespraud puķi vietā. Tā!

A šķ i s : Apskaties to šlipsi, vai pareizi sa-
sieta.

A t l o c i ņ š : Ui, ui! Pavisam greizi. Tā jau
ir, kad bez manis grib iztikēt. Visam vajag štim-
mēt, citādi nedrīkst jaunkundzēm tuvoties.

A šķ i s : Saki, vai es esmu smuks?

A t l o c i ņ š : Tīri kā bilde uz krāmu tir-
dziņa.

A šķ i s : Tā es pats arī domāju. Bet nu vēl
tāda lieta: ko es īsti lai ar viņu runāju?

Atlociņš: Jā, jā, to es zinu. Viss sākums ir grūts. Bet nostājaties te pie durvju šķirbas gluži tuvu, un es jums suflēšu. Un feini to vajag iesākt, to es saku: Papriekšu runājiet par dabu, par laiku un tad tā pamazām.

Ašķis: Vai dieviņ! tur jau viņi nāk, kaut tik es zinātu pirmo vārdu, rīkle kā aizžņaugta —

Atlociņš (aši prom, atstāj durvju šķirbu): Nāc tuvāk, aši, aši!

Ašķis (nostājas kā pielipsis pie durvīm).

IX. skats.

Ašķis. Vaive.

Labrencis (iebīda Vaivi pa durvīm, pats pazūd): Ej vien! Mūsu kaimiņš grib ar tevi parunāties, kā jau nu jauni cilvēki.

Vaive (lepnī, spītīgi, gandrīz mēchaniski): Ko jūs gribējāt sacīt?

Ašķis. Labs laiks šodien.

Vaive: To jau es arī zinu.

Ašķis: Jums te dārzā aug diži koki.

Vaive: Ko lai viņi citu dara!

Ašķis: Upe arī tek strauji gaļām.

Vaive: Viņa dod piemēru arī nevēlamām viesiem tik strauji aiztecēt gaļām.

Ašķis (kraukājas): Ko es gribēju sacīt —

Vaive: Tas jums pašiem jāzin.

Ašķis (allaž klausīdamies Atlociņā): Es bieži par jums sapņoju.

Vaive (ar rūgtu ironiju): Es par jums arī.

Ašķis: Ak, cik skaisti! Pasakat, ko?

Vaive: Jūs bijāt pārvērties.

Ašķis: Brīnišķi! Vai ne par jūsu līgavaini?

Vaive: Nē. Par to gan nē, bet par vērsi ar ragiem.

Ašķis: Nu, nu, nu! Nebaidies! Nāc tuvāk, es jau tevi nenobadišu.

Vaive:

Kaķīts bēg, kad suni redz,
Cik nav kaķu saplosītu
Sunim vien aiz asinskāres.

(Grib aizbēgt.)

Ašķis (pēkšņi atraujas no durvīm un viņu saceļ):
Vai tu re, kā ērkšķīts dur!

Vaive: Nevajaga ērkšķos grābt.

Ašķis: Bet kad rozi grib. Meiten, meiten,
tu man patīc!

X. skats.

Brūk no visām pusēm iekšā: Labrencis, Onta, Grieze,
Atlociņš.)

Labrencis: Urā! urā! Nu ir labi!

Ašķis: Patīk gan.

Atlociņš: Redz, ko teicu! Kas tad bij tas kopā vedējs?

Onta: Jāsadzer tik magaričas.

Vaive: Tēvs, ak, tēvs! Es labāk mirtu —

Labrencis: Bēres, kāzas, viss ir viens!
Jauns skuķis, visi grib mirt, kad grib precēties!
Hahaha!

Onta: Te nu kopā sadzersim. Ikve, nes tik glāzes šurp!

(Kalpone ienes, viņa katram ielej.)

Grieze: Tad tik būs nu dejošana! (Viņa drapējusies ar kādu negatavu drēbes gabalu, sāk dejojot.)
Trallalā! Trallalā!

O n t a : Lūkosim mēs abi arī!

(Skroderis ar olekti sit takti. Vaive, novērsusies, raud. Grieze priekšā dejo, tāpat Labrencis ar Ontu. Ašķis plātās ar rokām un grozās.)

Otrā cēliena beigas.

Trešais cēliens.

III. a i n a.

Labrenča mājas pagalmā. Vidū klajums, jeb sētas vidus, kuŗu ieslēdz kupli koki un ziedu krūmi. Zem tiem gaŗi galdi ar saliktiem traukiem priekš kāzu viesiem. Kādā stūrī paaugstinājums mūzikantiem. Laiks — kāzu priekšvakars.

I. skats.

Jups un Žvups: (paslēpušies koku zaros zaļos tērpos, tikko atšķirami no lapām, acis vien tik gaiļē kā lampiņas).

Jups (iesvilpjās):

Vai tu še? Kā smaka klāt
Itkā sodreji no elles?

Žvups:

Klau, vai mani nepazīst?

Jups:

Kad tie pilni piesūksies,
Tad tā lieta vaļā ies!

Žvups:

Būs nu gan mums diezgan darba,
Man ir pilna pekles tarba!
(Apklust, soļus sadzirduši.)

II. skats.

Ikvilda (kalpone). Labrencis.

Ikvilda (ķer vēl traukus un kāрто uz galdiem).

Labrencis (no otras puses, liekas aplūkojam galdus, bet spiežas arvien ciešāk Ikvildai klāt):

Vai viss ir kārtībā?
Vai katram nazim blakām dakšiņa,
Kā puisim meitiņa?
Lūk tā!

I k v i l d a (vairīdamās):

Vai, saimniek, vai nu viss tā jātulko!

L a b r e n c i s :

Es ļaunu teicis neesmu neko,
Es drīzāk sacīt gribēju tev to:
Tev kakliņš balts un salds kā krējumiņš,
Man tīri būtu jānoskūpsta viņš.

I k v i l d a :

Jums labāk jānogaršo dzīru kauss.
Man rīkle aizsmakusi, klepus sauss.

L a b r e n c i s :

Bet tavas lūpiņas tik sārtas, raug!

I k v i l d a :

Tām virsū tagad nikna ēde aug —
Kas viņas skaņ, tas sevi saindētu.

L a b r e n c i s :

Vai velnu, kaut tu izčibētu!
Tu tomēr meita izskaties kā roze!

I k v i l d a :

Man vaigus dedzina tuberkuloze —

L a b r e n c i s :

Un roka arī tev tik asa — skarba!

I k v i l d a :

Tas, saimniek, nāk no tava sūrā darba.

L a b r e n c i s :

Teic, kādā kalpu kaktā tad tu dzimi,
Kur pieķer, visi locekļi tev slimi!
Teic, kas tad īsti ir no tevis?

I k v i l d a :

Kam lai nu būt, ko dievs nav devis,
Man vienīgais tik ir — mans tikums.

Labrencis:

Man labāk patiktos gan drusku plikums—

Ikvilda:

Man vaigi sarkst, es tālāk neklausos.

Labrencis:

Nu, nu, es vairāk virsū neplīšos.

Bet nogaršo tik cukurriekstiņus!

(Sniedz viņai tos galanti.)

Ikvilda (nikni, zobgalīgi):

Es lūgtu pretī manus saldumus!

Labrencis:

Man viss ir salds, ko sniedz ar savu roku.

(Viņa tam ieber piparus mutē. Labrencis skraida
splaudīdams.)

Ak vai, ak vai, to tādu joku!

Ikvilda:

Tad ņemat virsū to, kas sūro dzēš.

(Iedod viņam mutē sinepes.)

Labrencis (skrej vēl vairāk un splauj):

Ak vai! Tas mani tīri pušu plēš!

Pirms piparus, tad virsū sinepes.

Kas to būt' domājis no tās meitenes!

Pag', es tev tavas lūpas pārkodīšu,

Tad citiem nevarēsi skūpstīt ļaut!

Ikvilda:

Es atkal degunu jums nokodīšu,

Lai nevar cits vairs virsū splaut.

Labrencis:

Ak, meiten, cik tu esi neganta!

Bet, diemžēl, tu tik pilna, apaļa.

Man liekas, tu vēl esi glābjama.

(Skauj viņu. Ikvilda kliegz.)

III. skats.

Tie paši. Onta.

Onta (pēdējo redzējusi): Dieviņ augstais! Kas tas par traci! Ko tu, veci, tā ļogies, kā apgāzts toveris?

Labrencis: Ūja! Ūja! Kopš kuŗa laika es tik vecs palicis!?

Onta: Kopš tu ar jaunām meitām knaksties! (Uz Ikvildu.) Un ko tev acis spīd kā spīķeŗa žurkai?

Ikvilda (dusmīgi): Lai saimnieks pats saka! (Aši ārā.)

Onta: Nu, runā! Vai gribēsi vēl liegties?

Labrencis: Es tikai viņu pārmācīju.

Onta: Ak, tikai pārmācīji! Nu es tevi pārmācīšu! Izpurināšu tevi kā vecu paltraku, ka spalvas vien putēs gaisā!

Labrencis: Ak tu dieviņ! Papriekšu viena, tad otra!

Onta: Un ko tu vēl gribēji izdarīt: tu tam Ašķim gribēji atdot labāko govi no staļļa. Viņa ļaudis jau atnāca pakaļ. Par laimi es tur gadījos, citādi būtu beigas.

Labrencis (raudulīgi): Es to Vaivei apsolīju dot pūrā.

Onta: Ak tu, nejēga! Dos pirms govi, tad meitu. Es tev saku, pirms meitu, tad govi! Citādi neiet! Es aizslēdzu visus staļļus un te man atslēgas. Tās es nedošu no rokām laukā, kad arī zārkā gulēšu.

Labrencis: Bet kad solīts, kāds lopa gabals tad jādod.

Onta: Pats tu lopa gabals!

Labrencis: Rimsties, sieva, to man vēl neviens nav teicis.

Onta: Nu, tad tu tagad to zini.

IV. skats.

Tie paši. Atlociņš.

Atlociņš (skrej caur istabu, pūš uz nagiem, sit gar sāniem): Deg! Deg! Kādu spoguļi! Kur ir kāds spoguļis? Man matu šķēres nokaitušas un spoguļs nokrita un saplīsa.

Onta: Kas par šķērēm, kas par spoguļi?

Atlociņš: Nu jel! Matus ko ievīļņot! Tikko iededzināja cirtas, tā nokrīt spoguļis, es sagrābu karstas šķēres, sadedzināju nagus un nu kūp visi mati!

Onta: Ak tu mīlais dieviņ! Ko tu citu gribi no saviem matiņiem iztaisīt, nekā dievs devis?

Atlociņš: Kā tu nesaproti! Meitas man glaudīs galvu un teiks: zīda cirtas!

Onta: Tu jau nu gan izskaties kā glazierēts pods! Acis tā vien spīd kā pogu caurumi!

Atlociņš: Jā jel, es apvilku melnu strīpu un tad taisni tas spoguļis izkrita no rokām. Bet, dieva dēļ, dod kādu spoguļi, man katra minūte dārga, man vaigi kaist kā gludeklis.

Onta: Ej ārā! Spoguļojies kādā peļķē!

Atlociņš: Ak, dieviņ! Par vēlu iedomājos, ka man svārkā būtu jāieliek kāda jauka smarža.

Onta: Virtuvē ir petrolejas kannu, lej, cik gribi!

Atlociņš: Tu nesaproti! Tu nekā no modes nesaproti! Kaut jel būtu tie paši baltie ceriņi!

Onta: Sētas malā aug nātru diezgan.

Atlociņš (atmet ar roku): Ko nu ar muļķi runāt, ko ar pliku plūkties.

O n t a (sadusmota): Ko tu saki! Es tev plika? Kad tu mani esi redzējis pliku? Es tev rādīšu! Drīzāk es tevi nolobīšu pliku kā sīpolu! (Paķer kādu koku un dzenas tam pakal, tas bēg pa durvīm laukā. Uz Labrenci.) Un ko tu te stāvi, itkā tev būtu ķieģelis uzkrītis uz galvas?

L a b r e n c i s: Es skaitu buteles uz galda.

O n t a: Jāredz man arī, tev acis pakausī. Skat nu! to vieglo vīnu tu esi uzlicis un to stipro atstājis pagrabā.

L a b r e n c i s: Un kad nu piedzeļas?

O n t a: Vai tu nezini, kā bībelē notika pa kāzām Kanānā? Vai tur pestītājs nedeva papietriku to stiprāko, un tad to vājāko. Viņš zināja, ko darija. Citādi no tām laulībām nekas nebūtu iznācis. Vai tu gribi būt gudrāks kā pats pestītājs?

L a b r e n c i s: Bet ja nu brūtgans nekā vairs nejēdz un nokrīt gar zemi kā baļķis?

O n t a: Jo labāk: kā brūtgans nokritis, kā vīrs uzcelsies. Bet nu vāc buteles kopā un iesim apmainīt pret stiprāko.

V. skats.

Sanāk dziedātāji un dziedātājas ar mūzikantiem, arī Griģis un Erpus.

1. p u i s i s (kāpjot uz tribīnes): Jūs meitas, nespiežaties vīriešiem priekšā!

1. m e i t a: Bet mēs taču dziedam augstās balsis.

R e s n s p u i s i s: Es stāvēšu priekšā. Es varu dziedāt i augstu, i zemu, kā vien patīk.

2. m e i t a: Jā, jā, tu jau rūc kā dundurs un čiksti kā nekalts ritenis.

P u i š i: Nost, nost, meitas, stāvat mums aiz

muguras vai patrepē un iepīkstaties, kad vajadzīgs.

(Meitas turas pretim.)

Meitas: Muļķi tādi, neļauj stāvēt priekšā!

Meitas: Mēs, sievietes, taču dziedam soprānu!

Otrais: Kas par soprānu! Es zinu vairāk kā visi no dziedāšanas. Es kaŗā biju par bungu sitēju.

Trešais: Nekā, brālīt, tu mani nesabaidīsi. Es esmu bijis par pamīnu minēju pie ērģelēm.

Ceturtais: Bet kur koŗa vadonis? Kur Atlociņš? Pamēģināsim balsis, kamēr šis nāk!

(Sāk dažādos toņos pīkstēt un rūkt.)

Meita (smejas): Nu jau iet kā pa varžu dīķi!

Mūzikanti (sāk skaņot instrumentus maršam).

VI. skats.

Tie paši. Atlociņš.

Atlociņš (elsdams, pūzdams sviedrus slauka): Sa-sodīts! Nokavējos! Jā, tā māksla! Tā ir liela māksla! Tur vajaga lielas nogremdēšanās.

Meitas (smejas, Atlociņu ieraudzījušas): Skat, skat! Kādi šim tie mati sacēlušies gaisā! Itkā vārnas būtu tur taisījušas perekli!

Atlociņš: Nu, vai stāvat sava uzdevuma augstumos?

1. meitene (pusraudu): Viņi mūs grūž pa trepēm zemē.

Atlociņš: Klusu, meitas! Ko čalojat, kā zosis pēc pērkona! Vai tik nopietnā brīdī jā-smejas!

Viena meita: Tu jau izskaties kā eņģelis Gabriels no mugurpuses! Hi, hi, hi!

VII. skats.

Nāk Labrencis, Onta, Grieze.

Labrencis (skatās apkārt): Kur ta šie paliek? Vajadzēja jau būt klāt!

Onta: Kad tik vēl neiznāk smuki salāti!

Grieze: Vai tu nezini, ka brūtēm jāpucējas un jāraud?

Labrencis: Kad tik tas Andris te nepabāztu savu degungalu, tad viņš gan redzēs. Man tāda nelaba dūša, jāiedzer viens malciņš. (Iedzer, nokrata kājas.)

Onta: Nesadzeries par daudz, ka vari godīgi saņemt viesus.

Labrencis: Paturi savus desmit baušļus priekš sevis.

Atlociņš: Man arī tādas vēdergraizes.

Onta: Iemet nu tu arī, tikai ne par daudz.

Atlociņš: Par daudz esmu vienmēr dzēris, bet nekad neesmu diezgan dzēris.

Labrencis: Še. Tu, skroder, esi pasaulē daudz apgrozījies, tu dod mājienus, ja kur noiet šķībi.

Onta: Ko šis! Tev pašam nošuvīs biksas šķībi un galus par īsiem. Ja nu trūkst kāda poga, ko tad?

Atlociņš: Lai trūkst pogas, kad tik netrūkst naudas!

Grieze: Kad es precētos, es gan ņemtu labi vecu un bagātu un tūlīt tam iedotu indi.

Labrencis: Skuķi, tu esi velnēns!

Grieze: Tad jau labi, tad man vairs par tādu nav jātop!

Onta: Priekš tava jaunuma tev par daudz liela mute.

Grieze: Vai nu man jāgaida, lai tik veca taptu kā tu!

Labrencis: Beidzat nu kašķēties. Uz-
klausies, skroder, tev dziesmas arī jādzied un
kāzu runa jātur.

Atlociņš: Man ir visādas dziesmas: sirds
dziesmas priekš iemīlējušiem, dzīru dziesmas, pa-
ģiru dziesmas. Uzklausat vienu:

Vasarā jādzer, kad rīkle kalst,
Ziemā jādzer, kad salst.
Rudenī jādzer, kad kvieši briest,
Vispār jāiedzer,
Kamēr velns zem galda speļ.

Labrencis: Ir jau labi! Izdari tik visu
laikā un vietā un to runu noturi, man pašam uz-
nāk mēles krampis, kad runāju.

Onta: Saki labāk, tev trūkst zobu.

Grieze (uz Atlociņu): Vai tu proti tādas la-
bas mīlestības dziesmas?

Atlociņš (iedzēries, spiež roku sirds vietā pie vē-
dera): Es pats esmu applucinājies no karstas mī-
lestības uz jums, jaunkundz. Man ir sirds brūču
drudzis, jūs esat man sirdi laužuši.

Grieze: Kas liels, ja vīrietim sirdi lauž!
Nosper kā piepi ar kāju, aug atkal jauna vietā.

Atlociņš: Vai drīkstu jums piedāvāt
savu roku?

Grieze: Bāžat to labāk kabatā un piedā-
vājat man savu kāju uz dejošanu vēlāk.

Labrencis: Skat nu to skuķi! No vie-
nas nerātnības viņa atlaižas, kad tai divas jaunas
prātā.

(Aiz durvīm troksnis.)

Onta (sasit rokas): Nāk! Nāk! Nāk!

VIII. skats.

Ašķis nāk ar četriem ķesteriem, divi to ved aiz rokas katrs vienā pusē. Viens iet pa priekšu ar atšķirtu dziesmu grāmatu.

Atlociņš aši uz tribīnes diriģē.

Atlociņš (diriģē):

Kur dziesmas skan,
Tur ļaunais bēg,
Tā dziesmu vara
Mūs glābj no kara...

Ķesteris (dieva dziesmām grib pārdziedāt):

Es esmu nu to grunt' atradis,
Kur turēšos pastāvīgi.
Tā tukša tenka nava vis,
Kas solīts, paliek mūžīgi.
(Meldiņas grib viena otru pārdziedāt.)

Labrencis (izmisis plāta rokas): Klus', klus', muzikanti, ļaujiet tiem goda vīriem apsveikties. Lūdzu, lūdzu, ieņemiet pie galda goda vietas. Līgavainis te, appuškotā vietā, blakām līgavas krēslam.

(Meitas zem trepēm sarunājas, kamēr ķesteri sēstas.)

Viena meita: Skat, skat, tas ar to dziesmu grāmatu ir tik gaŗš un kalsns kā pulksteņa ķēde!

Otra meita: Tam pa kreisi ģimīs uztūcis vairāk no alus, nekā no bībeles lasīšanas.

(Citi ķesteri nāk pakal, bet daži iztrūkst.)

Labrencis: Nu, sasēstiet visi ap mīlastu. Muzikanti arī! (Uz ķesteriem.) Jums, godātie viesi, pirmās vietas. Bet, kā redzu, visi no jums nav atnākuši? Vai tie negribēja mums parādīt godu?

Ķesteris: Tam vienam tās nolādētās varžu acis sāp, otrs sabāries ar sievu un vēl tam trešajam jākauj cūka.

(Visi sēžas ap galdu.)

Labrencis: Lai nu dieviņš tiem palīdz visās vietās! Bet tad nu iebaudat pa glāzītei un uzkožat!

Erpus (iemet): Degvīns ir cilvēkam tikpat kā silts kažoks!

Grīģis: Nevajaga tikai par daudz kažokus savilkt mugurā.

Atlociņš: Droši vien, jo tukšāka butele, jo pilnāka sirds un žiglas kājas arī. Vēlāk nāks deja.

Ašķis: Jā, iekost vajag, no vēdera nāk deja.

Ķesteris: Visu ar mēru, visu ar prātu.

Erpus (piegrūž Grīģim): Es gan nekad nezinu, ko es ēdu, es tikai zinu, ko es dzeru.

Onta (visus arvien skubinādama): Nāc tu arī, Stīpiņ! Kad uz saimnieka līst, tad uz kalpa pil.

Ķesteris: Nevajaga nekad aizmirst tos, kas sēd tavu durvju priekšā. Mūsu baznīcas ubagi drīkst no putras mušas izlasīt.

Grieze (grib stiept Stīpiņu no aizkrāsnes ārā).

Stīpiņa sēd kaktiņā,

As'ru krūze rociņā.

Labrencis: Ko šī spārdās kā zivs uz sausuma, dabūsi dejot arī.

Stīpiņa: Vai, dieviņ, kundziņ, ko nu es nabadziņš pie kungiem!

Labrencis: Nāc, kamēr sirds man mīksta, dabūsi vēlāk kādu kartupeļu kulīti arī.

Ašķis: Ko nu ņemies tik daudz ar vecām sievām. Kur tā brūte paliek? Govi tu nedod ārā no staļļa, meitu no istabas!

Labrencis: Rimsties, rimsties, būs i gov, i brūte. Pankoks jācep uz abām pusēm.

Ašķis: Cik ilgi tu cepsi, kamēr sadegs?

Atlociņš: Milai nevajaga būt tūlīt karstai kā gludeklis. Gan pamazām ogles iesils.

Labrencis: Skrej, skuķi! Kur tā Vaive
vēl gražojas, ved viņu šurp!

Ašķis: Nevajag jau vienmēr izskatīties
kā uz papirosa kastītes uzmālētai.

Ķesteris: Vai viņai bakas potētas? Vai
iet pie dievgalda?

Onta: Ak tu, dieviņ, to jau i šķielacis var
redzēt un akls saost.

Meitas (sačukstas): Nu jau nāk, nu jau nāk!
Lūk, kāda izskatās, itkā no kapa uzcēlusies!

Otra: Nē, itkā kapā gultos!

IX. skats.

Tie paši. Vaive.

Stīpiņa (raud):

Baltin bāls mēnestiņš —

Bālais mēness ieripoji

Melnajos mākoņos —

Ašķis (Vaivai pretim): Nāc nu sēdies man
blakām un skaties man acīs.

Atlociņš (dzied jau iedzēries):

Sniedz rociņu, dod mutītes!

Nāc ar mani klētiņā!

Sniedz — — —

Labrencis (klusu): Ļauj tiem dieva vī-
riem papriekšu runāt.

Ķesteris (pieceļas svinīgi): Skatīsimies uz
augšu, skatīsimies uz apakšu, skatīsimies pa labi,
skatīsimies pa kreisi. (Klepo.) Man asinis tek pa
degunu.

Ašķis (ar Vaivi, piedzēries, arī drošāks): Vai to
sniegu nevar kausēt? Iedzer, vai vēl kaunēsies?

Atlociņš:

Jāplaukst taviem bāliem vaigiem,

Jāzied tavām zilām acīm!

Labrencis: Klus, Atlociņ, ko maisies starpā ar to dziedāšanu. (Uz Vaivi.) Kas tas tev par ģīmi! Brūtei jāizskatās citādi!

Onta (saldi): Jā, jā, citādi, ja es būtu brūte!

Labrencis (stipri iereibis): Jā, Ontiņ, tev vaigi kā divi maizes kukuļi un mute kā ceplis, kur var bučas šaut iekšā, arī gūžas tik platas, ka uz tām var nostaigāt kaķēns.

Meitas (savstarpīgi): Ko tie svētie vīri var ēst kā tie ķesteri!

Otra meita: Un dzert arī. Tam vienam jau nokaras deguns kā sēru vītols.

Trešā: Un tas līgavainis izskatās kā trusītis, kas grib šķaudīt.

Ķesteris (piecelas grīlodamies): Es to jauno pāri gribu svētīt — (kā ceļ roku, saplīst glāze).

Visi: Hurrā! Hurrā! Tas uz laimi!

Atlociņš: Bet tagad sāksim deju. Mūzikanti, raujāt valā!

(Pēdējie paņem instrumentus, spēlē maršu. Labrencis ar Ontu pirmie, meitas dzied.)

Nu jau mani mičos, nu jau mani mičos,
Vedīs klētī guldināt —
Skaistais, zaļais rožu kronis,
Puķīt zilu zaļu.

Ašķis (velk Vaivi no krēsla augšā): Nāc, nu mūsu reize stāties rindā.

Vaive: Nost no manis! Neaiztiec tu mani! (Atgrūž viņu, ka gandrīz pakrīt.)

Ašķis: Ūja, kas tad tas! Būtu gandrīz pakritis zem galda.

Vaive: Nelūgtam neder galds un neciestam zem galda —

(Visi saskrien apkārt.)

Visi: Kas tur? Kas tur?

Labrencis (svinīgi piecēlies): Piķis un zēvele! Es te runāju kā tēvs un pavēlu tev iet ar tavu līgavaini dejot.

Vaive: Es teicu, lai viņš man ne pirksta neliek klāt un tu, tēvs, man arī nevari pavēlēt! —

Labrencis (draudoši): Un tu neiesi?

Vaive: Nē! Es saku vēlreiz.

Labrencis: Tad tu man gan redzēsi. (Sagrābj kādu smagu priekšmetu uz sišanu.)

(Sievietes kliegz. Stīpiņa no kakta metas starpā.)

Onta (satver viņa roku): Saimniek, rimsties, neaizmirsties, kad tev pašam vēlāk neiziet prasti.

Stīpiņa (aizstājas Vaivei priekšā): Saimniek, bīstaties dievu, sist savu miesīgu bērnu.

Labrencis (elsdams): Laižat, sievas, laižat, ko kliezgat, itkā jums būtu peles saskrējkušas zem brunčiem. Vai es nedrīkstēšu savu meitu pārmācīt? Es jums rādišu, kas ir bijāšana. Es jūs visas sasitīšu kā olas.

Grieze (trallina):

Lai bēdājas kas par bēdu,
Es par bēdu nebēdāju.

Tēvs, tu kā vērsis esi ielauzies stikla bodē.

Labrencis: Arī tu dabūsi savu tiesu. Paga vien! Līdz šim esmu tevi ar cukuru barojis kā balodi. Nu tu jutīsi pātagu.

Atlociņš: Bet tas ir skandāls! Ļaujiet, es to lietu nokārtošu.

Labrencis (rauj viņam aiz matiem): Nokārto pats savu vārnu ligzdu! Un tu, Ašķi, ko tu slēpies ķesteriem aiz muguras kā Ādams paradīzē aiz koka? Vai pats neproti savu brūti paņemt?

Ķesteris: Nu, tad mums tas jaunais pāris jāsaved kopā. (Tuvojas Vaivei, Ašķi aiz rokās vilkdams.) **Rakstīts stāv**: tavai gribai būs padoties — (neredz Stīpiņu, kas vēl zemē Vaivei pie kājām un nokrīt tai pāri).

A šķis (plāta rokas un atveŗ muti, bet nekā nevar izteikt un tā paliek mute vaļā).

Labrencis (palīdz ķesterim uzcelties, uz Stīpiņu): Ko tu te vēl valsties pa kājām kā peļu spiriņa, ka ne ieraudzīt nevar, marš savā kaktā!

Stīpiņa (raudādama): Samin mani! samin! Tava varmācība brēc pret debesīm!

Ķesteris (nopurinājis svārkus): Un rakstīts stāv: tava griba, — — brūtgan, kur tu paliki? (Saķer un stiep atpakaļ.)

Labrencis: Tā, tā! Palīdzat, svētie vīri, viens te netieku galā.

Vaive (saņēmusies pieceļas, uzceļ Stīpiņu): Neraudi, māmīt! Gan viss izšķirsies.

A šķis (grūž ķesterim pie sāniem): Nu jau būs! Nu jau būs! Pate nāk, apdomājās.

Ķesteris: Un tava griba — —

Vaive (cēli, panāk līdz istabas vidum): Nu tad klausaties manu gribu, tēvs, Ašķi un visi, visi: mana griba ir — tēvs, ka es tevi nepaklausīšu un to svešo nekad neņemšu! Un tu (pret Ašķi) dzirdi: es esmu citam saderēta, un vēl vairāk, es nesu viņa mīlas ķīlu zem sirds. Tagad tu zini!

Labrencis (kā triekts atkrit krēslā): Ak kauns! Kauns! Kauns!

Onta (viņam apkārt).

Vaive: Man mana bērna nav jākaunas! Lai zin to visa pasaule! Nost ar šo lupatu, ko ar varu esat man uzspieduši, kad man nebija spēka pretoties! (Norauj brūtes kroni un plīvuru un sviež prom. Vispārējs apjukums.)

Labrencis (uzraujas, negantās dusmās): Nu tad es tev parādīšu: Prom no manas mājas! Prom! Skrej pakaļ savam pavedējam. Nedomā man vairs acīs rādīties. Tu esi mani ar kaunu apkrāvusi! Lai tēva lāsti tevi dzen apkārt pa pasauli. Lai zāle nokalst tev zem kājām.

Vaive (acis aizsegusi): Es eju, tēvs, lai tavi lāsti nekrīt uz tevi atpakaļ. (Prom.)

Ķesteris (paceļas): Arī mēs ejam. Šī māja kļuvusi par lāstu un piedauzīšanās vietu.

Ašķis (sāk baurot): Kur nu mana brūte? Es viņu taču būtu ņēmis ar visu —

Ķesteris: Nenokar nu ausis. Kad ola sasisa, tad čaumala vairs neder. Ļauj, lai visai lietai pāraug zāle.

Ašķis: Vai zāle lai pāraug manam kapam?

Ķesteris: Nu, nu, nu! Labs zirgs zaudē pakavu un tomēr skrej tālāk.

Ašķis: Un kur tad tās solītās govīs un tie zirgi? Es esmu iznerrots! (Ļauj vēl diktāk.)

Ķesteris: Klus! Klus! un ašāk prom! Mēs baznīcā aizlūgsim par tevi dievu.

Ašķis (prom iedams uz skroderi): Un tu esi vainīgs! Kam tu man neieskrullēji matus, kā tev pašam, tad es būtu paticis!

Atlociņš (māj mūzikantiem, tie spēlē maršu).

Labrencis: Tā kunga roka guļ smagi uz manis —

Onta: Nē jau nē! Tā tikai mana roka. Es tev gribu noslaucīt asaras, paglaudīt galvu. Lai viņa skrej, būs reiz mājas no kauna tīras. Un tas resnais Ašķis ar', lupata vien ir, parādu pilns kā ezis ar adatām. Es par tevi stāvu un krītu.

Grieze: Krīti viņam klēpī. Es to brūtes vainagu likšu labāk tev galvā. (Uzliek.)

Onta: Ej nu ej, ko jokojies. Tas jau tev nākas.

Grieze: Gan jau būs man cits. Es ņemšu labi vecu un bagātu.

Atlociņš: Bet kāzas nedrīkst izjukt, tās jāturpina. Liksim viņiem rokas kopā. Kāzas bez brūtes ir alus bez putām.

Visi: Jā, jā, jā! Būs mums jauna saim-niece.

Onta: Kas nu es par jaunu! (Vairās, grib izbēgt.)

Grieze: Ko nu, tēvs, vēl domā! Būs otra jaunība! Es jau to saimniecību nevadišu un pī-lēm un vistām pakal neskriešu.

Labrencis: Es jau nekā nesaku, es tikai saku, es gribēju būt teicis —

Skroderis: Ko tur sacīt! Laba miera lai-ku prece, ņem cieti. Bet nu vajag muti turēt un sākt dziedāt.

Grieze: Nē, labāk dejot. Mūziku, puisi! Pie dejas var ņemt rokā visas sievietes un laist tālāk kā piķa vai kārava dāmas! Vaļā! Un jūs abi, tēvs un jaunā māte kā pāris, pirmie. Tagad jūs abi esat atkal jauni!

Labrencis: Nevienš jau nevar no savas ādas izlīst laukā.

Grieze: Tev tava āda stāv vēl labi.

Visi (sāk dejot): Hurā! nu ir īstās kāzas!

Atlociņš: Man tām kājām atsperes nolū-žušas un galva smagāka par šujmašīnu.

Grieze: Tev smaga no tiem papīrišiem, kuņi vēl skrullēs ietīti.

Atlociņš: Ak, tās jau manas mīlestības vēstules.

Onta: Bet kamēr sirdis karstas, ēdieni pa-liek auksti. Sasēžat nu visi pie galda. Iekožat dieva dāvanu, iedzerat pa labam malkam. No-vēlat mums labu. (Visi sasēž.)

Atlociņš: Tas vārds nav zemē kritis.

Onta (uz Labrenci): Neesi nu vairs tik skābs kā ķērnies piens. Vai redzi, tagad der tas stip-rais. Nebēdā vairs, sadzīvosim kā divi balodiši.

A t l o c i ņ š (nokraukājas): Vai vējš! Ir gan stiprs. Tagad es spētu vai velnam izraut zobus! (Noduŗ galvu ar degunu glāzē un iemieg.)

V i s i (trokšnodami dzeŗ, kamēr cits pēc cita iemieg).

O n t a (apķērusies Labrencim ap kaklu iemieg).

(Tumsa. Pārvēršanās. Visi sapņo.)

Trešā cēliena beigās.

Ceturtais cēliens.

I. a i n a.

Sapnis, ko sapņo kāzinieki.

V e l n s un P ē t e r i s.

Elles un debesu durvis: vienas gaiši zilas, caurspīdīgā krāsā ar zvaigznājiem, elles durvis kvēloši sarkanas, ar melnām stenderēm.

I. skats.

P ē t e r i s (sēd pie savām durvīm, vecs ar garu bārdu un lielām melnām raga brillēm. Viņam priekšā liela konto grāmata ar grēku piedošanas bilanci, bet maz lapu vēl pierakstītu. Pats garlaikojas, snauž, atslēgas sarūsējušas. Žāvājas un slauka brilles).

V e l n s (pretim pie otrām durvīm arī ar lielu grāmatu, kas pilna pierakstīta. Viņam katrā pusē kā palīgi Jups un Žvups).

V e l n s: Nu tik puikas moši, moši! Šodien atkal lielā pieņemšanas diena. Liels publikas pieplūdums.

P u i k a s: Kvīks! Kvīks! Kur mēs tos visus sarakstīsim.

P ē t e r i s (šķielēdams rūc). Kad tik tu neesi man atkal nočiepis, kas būtu vēl salāpāms priekš debesīm.

V e l n s (smejas): Es jau tev varētu piebērt visas tavas telpas ar grēciniekiem kā ar Ēģiptes si-seņiem, bet tie jau paši negrib. Pie manim tagad daudz modernākas ierīces.

P ē t e r i s: Starp mums ir cieši novilkts žogs.

V e l n s:

Kur tevim baznīca, tur manim krogs

Un vēl tās modernās iestādes,
Kā sēnes pie ozola pakājes.
Aug augot naktslokāli, bāri
Tur miesa var atspirt un dvēsele arī.

Pēteris:

No manim tie aiziet šķīstīti,
No tevis — kā Simsoni apcirpti.
Un tavas bārdāmas
Tās ir tās pašas zemes raganas
Kas autodafejā bij dedzamas.

Velns:

Es lūdzu, manas raganas
Ir tagad pārjūras lidoņas
Tās arī nejāj tagad slotu
Bet iet, lai problēmas noskaidrotu
Ne autodafejā, bet automobilē.

Pēteris:

Pamazām! lūgtu nepārspilē.
Tu netiec augstāk par baznīcas gaili
Kad nesajustu tūdaļ baili.

Velns:

No zelta gaila es nebaidos!
Bet gailis tev trīsreiz bij dziedājis
Tu snaudi vēl kā aizsnaudis.
Tu gadu simteņus aizgulējis,
Tev debesu friziers bārdū nav skuvis
Un nu tu sirms kā seskis kļuvis,
Tā senāk reiz tev bija melna.

Pēteris (sabijies, zem sevis):

Ak dievs, kam neesmu cilvēks kļuvis
Es visus eņģelus dzītu pie velna!

Velns:

Ka tu tāds naidnieks esi zemes laimei
Jel palūko, kā klājas manai saimei.
Šurp, mani skuķi, ejat elles dejās
Lai atskan jūsu trokšņa tracis.

(Tiek atrautas elles durvis, viss pārklājas ar sarkanu gaismu).

II. skats.

Elles revija.

(Gerlas, sarkanos tērpos ar melniem plīvuriem. Viņu vidū kā filmuzvaigzne Grieze.)

Velna meitenes:
Negantais tracis!
Uguns, ne acis.
Velna meitenes,
Skati tām skati!
Plīvoši mati!
Dzelzu susekļos
Sprāgāt sprāgā
Zibens nometa
Trejkrustu šķērsu
Izšāvās uguns:
Kur deg? Kur deg?
Nebija uguns —
— meiteņu skavas.
Kas viņās sadedzis
Glābšanas nava.

Pēteris: Es labāk nemaz neskatos (tomēr glūn caur pirkstiem).

Meitenes (met tam ar roku skūpstus un tikpat āši aizskrien).

Pēteris (uz Griezi): Kā tu te esi atnākusi vēl itin dzīva?

Grieze: Vai tādēļ jāmirst, lai tiktu ellē vai debesīs? To visu var atrast virs zemes. Šimbrīžam es nāku tik pa sapņiem. Man ļoti sāp sirds.

Pēteris: Kāpēc tev sirds sāp?

Grieze: Man pa kāzām izjukusi frizūra.

Pēteris: Varbūt par daudz tu esi skūpstījusies.

Grieze: Man tāpēc mute nav palikusi ne lielāka ne mazāka.

Pēteris: Tu ar savu muti svaudies tāpat kā ar savu sirdi.

Grieze: Tāpēc, ka man tā ikdienas aug jauna.

Velns: Man ellē kosmetiskais kabinets.

Grieze: Man tāpat pietiek skaistuma.

Pēteris: Ja tu to noliec un topi nesmuka, tu vari vēl tikt uzņemta debesīs.

Grieze: Es labāk eju uz elli.

Velns: Tas tik prātīgs skuķis, tas man der!

Grieze: Es labprāt tev pakalpoju.

Velns: Vai zini, man tāds uzdevums priekš tevis: Ej manā vietā uz pasauli! Kur velns nevar tikt galā, to paspēj sievietē.

Jups un Žvups (sasit plaukstas): Nāk, nāk mums mīļi viesiņi!

Labrencis (ienāk).

Jups:

Lūk, svārki tam veļas septiņās krokās,
Un zelta ķēde pār vēderu lokās.

Žvups:

Aiz bailēm suņi salien kaktā
Un visas vistas kladzina laktā.

Labrencis (berzē acis un skatās apkārt):

Man acīs vēl tā kāzu dzira —
Kuŗš īsti te tas saimnieks ir?

Pēteris:

Pie manīm tu plašas telpas rasi
Un nebeidzamu debesu baudu.
Tu skriesi kā spārnota bezdelīga.

Labrencis:

Es labāk sargāšu savu kasi
Un krāšu virs zemes tikai naudu,
Jo nauda arī ir nemirstīga.

Pēteris:

Ak dieviņ, tādu skopuli!
Jel lasi vēl vecumā bībeli,
Varbūt ka tad vēl glābiņu rastu.

Labrencis:

Es labāk uz elli ar ekstrāpastu.

Velns (sit tam uz pleca):

Tas tikai kauls no mūsu kaula,
Jeb sacīt — prauls no mūsu praula.
Mēs dodam tev laika vēl priecāties,
Un trešā jaunībā precēties!

Jups:

Tas viens bij ar kamola resnumu,
Nu nāk viens ar diega gaļumu.

Ašķis:

Ak, dieviņ, man ir lielas bēdas!

Žvups:

Tam nātras dzel, kas nātrēs sēstas!

Ašķis:

Es esmu pazaudējis brūti.

Pēteris:

Nem labāk vietā eņģeļu būti.

Velns:

Nē! labāk pilnu govu kūti.
Tās eņģeļu tantes būs tev par vecām,
Cik gadu jau redzējušas sauli lecam!

Pēteris:

Še visas bēdas tiek atalgotas,
Ja izvēlēšies debesis.

Velns:

Tas var jā t uz katras slotas,
Kāp zemē vien uz pasauli!

Ašķis (klupdams, klanīdamies prom).

Jups :

Lūk, nu nāk viena varena vece,
Tik taisna un stīva kā baznīcas svece.

Onta :

Uz kuŗu pusi mans numurs krīt?

Pēteris :

Es negribu uzņemties tādu svaru!

Velns :

Bet ko lai es ar tādu daru,
Kur dievs neko nevar izdarīt?

Onta :

Bet jūsu iestādes visu prot,
Vai vecas tās nevar atjaunot?
Un vai nav iespējams velnam vai dievam,
Ka resnās atkal taptu par tievām?

Pēteris :

Teic, kuŗam vīram uzlikt mokas
Kad tam ar sievu jāprecas
Un nezin tās vecuma robežas?
Nē, es tur nelieku klāt savas rokas!

Velns :

Nē, to var citādi izdarīt:
Ej, šodien mirsti un precies rīt.

Onta :

Gan es tevi ellē atradīšu
Un tevi kā sīpolu nolobīšu!
(Noiet gurnus šūpodama.)
Nekādas kārtības te nava,
Aiz dūsmām vai mati jāizplūc.

Velns (smejas):

Nekāda zaudējuma tur nava,
Ja matu uzceltne nava tava.

Jups :

Kas lien tur pa durvju šķirbiņu
Kā diegs pa adatas actiņu?

Atlociņš:

Vai, lielkungi, nav te kas jālāpa?

Vēlns:

Tu pats esi godīgs lupata,
Ar kādām tev ķeša piebāsta.
Tu esi citādi varens zēns,
Bet slapjš un auksts kā vardulēns.
Ja nebūtu sarkans tev degungals,
Es teiktu punkts — un dzīvei gals!

Atlociņš:

Man darbs bij vienu šnabīti smelties
Lai spētu priekš otra augšā celties.

Vēlns:

Tu vari mums ellē derīgs būt
Un tur priekš grēcniekiem karogus šūt.

Atlociņš:

Es pateicos, velna kungs, pateicos
Es tūdaļ darbu uzņemšos.

(Liekas, ka ietu uz elli, bet ātri grib iešmāukt Pēterim caur padusēm debesīs.)

Pēteris (notur):

Aā, mans draugs, tā neiet vis!
Priekš zagļiem nava debesis.

Atlociņš:

Priekš lieliem gan, priekš maziem nē.

Vēlns:

Vai re, kas tu par vanderzelli,
Nu ašāk steidzies vien uz elli

(Atrauj durvis un ieogrūž viņu.)

Aiz durvīm atkal liela čala
Un ienācēju vai bez gala.

(Ielien salīkusī Stīpiņa.)

Pēteris: Ko? tu vēl arī esi uz pasaules?!

Stīpiņa: Ak, debesu lielkundziņ, vecs koks
čīkst, kad to lauž, jaunais tikai lūst.

Pēteris:

Tu dzīvei neesi pratusi rādīt zobus!

Stīpiņa:

Ko līdz, kad zobu vietā ron tik robus!
Es lūdzu tik debesu aizdurvju pabeņķīti,
Bet žēlo vien nabaga Vaivulīti.

Pēteris: Papriekšu domā, kur pati mīti.
Pirms tevīm jāmirst, ja gribi apmesties še.

Stīpiņa:

Kā lai es, nabaga cilvēciņš, mirstu?
Kas apglabās? Kas man gādās šķirstu?
Nekas nav par velti, i miršana nē —

Pēteris:

Tad tev vēl jādzīvo pasaulē,
Tik taisies vien kā projām tieci.

Stīpiņa:

Iešu, iešu! — Zemes māte!
Pieņem manus kalsnos kaulus,
Manus nosirmušus matus,
Manas izraudātās acis.
Zemāko no zemes bērniem!
Pat i pelīti tu pieņem,
Tu i kukainīti redzi,
Dosi reiz i manīm vietu!

(Noiet greizi klibodama.)

Pēteris (atmet ar roku): Zemei vēl diezgan
telpas priekš tādiem!

Velnis: Jā, priekš visiem, kas miruši un arī
priekš tādiem, kas pastaros paši negrib celties
augšā. Bet ko lai izdara ar tādiem, kas visu dzīvi
grib ēst un dzert un sevišķi daudz dzert.

Vaive (ieskrien rokas laužīdama): Andriņ, An-
driņ, kur tu esi?!

Pēteris: Ko tu klie dz, ko traucē mūža
mieru? Ko sakustini debešus? Sajauksi vēl manus
pātarus.

Vaive: Izmeklējos viņu visur, nava! nava! nava!

Pēteris (rāda uz vienu un otru pusi): Vai zini arī kur atrodiess? Te debess, te elle.

Vaive: Kas man debess, kas man elle! Kad tik savu Andri rodu!

Pēteris: Nelieto tik lielu muti, sāksi debesis vēl nopelt. Ej tad vien uz elli!

Velns (atkratās): Ņem tu viņu, Pēter, kur es tādu asaku likšu! Slēgsim labāk durvis cieti. Šodien gana. (Noiet ar velniem.)

Pēteris (iežēlojas): Meitiņ, nabags bērns! Neko tev nelīdzēs, lasu debess grāmatā tavus likteņrakstus: kas izredzēts, tam visvairāk jācieš. Nepietiek tikai dzīvot vien, vajag dzīvi izdzīvot cauri.

Vaive (sabrūk):

Vai man! vai man! zemē jāiet!
Cilvēkiem ir krūtīs naži,
Viņu skati trīti dunči.
Silti vēji zarus loka,
Nespēj locīt ļaužu sirdis!

Pēteris:

Bērns, ak, bērns, kā tev lai līdzēt!
Tavos mēness baltos plecos
Jāliek melno sāpju krustu.
Jānes tev virs zemes mīla
Kausēt citu siržu ledu.
Saukšu savas zvaigžņu meitas
Ietērtpt tevi sāpju tērpā.

(Pārlejas visam spoža zili dzidra gaisma.)

Zvaigžņu meitas (ar ziliem plīvuriem un baltiem spārniem dzied un dejo):

Kā zemē zvaigznes krīt — ak vai!
Tev pīšļos jāiemīt — ak vai!
Kā puķe rasā slikt — ak vai!
Tev sāpēs jānonīkst — ak vai!

Lai lietus un sniegs tevi slapina —
Lai nav virs zemes tev pajumta —
Vai! vai! vai!

(Viņas ietērpj Vaivi kā ubadzi pelēkās lupatu drēbēs un uzliek uz muguras melnu krustu, tad novada zemē, pakal vēdinot.)

V. a i n a.

Personas tās pašas, tikai citādā stāvoklī.

III. skats.

O n t a (Labrencim galvu uz pleca, tikai vaiņags noslīdējis uz vienu ausi).

A t l o c i ņ š (tāpat, degunu glāzē iebāzis).

B u n d z e n i e k s }
Ē r ģ e l n i e k s } (gul kājas šķērsām salikuši)

G r i e z e (vienīgā nomodā, smiedamās): Kā tie nu gul, kā sliekas pēc lietus! (Paņem Ontas līgavas plīvuri un apvij abiem ar Labrenci ap kaklu un aizmezglo.) Tā! tās nu būs tās laulības! (Izvelk tēvam maku. Sāk visus kutināt.)

Jāiet puiši pakapāt:
Puišiem bija blusu āda,
Man bij vara pātdziņa.

(Uz meitām.)

Augšā meitas! launagā,
Kā bitītes dābolā!
Cienat puišus, nesat silķi,
Izpuvušu vēderiņu!

(Visi sakustas, meitas izbijušās lec augšā.)

M e i t a s :

Ak tu savu saldu miegu!
Vai bij Māra paklājusi
Savu zīda paladziņu!
Nu tik aši visu kopt! (Aizskrien prom.)

B u n d z e n i e k s : Ko tu spārdies kā zivs uz sausuma?

Ē r ģ e l n i e k s : Kur manas kājas? Man šķiet, ka trūktu visas apakšdaļas!

Bundzenieks: Vai man tavu kāju vajag? Līkas kā turka zobens, kur es ar tādām ieku!

Ērģelnieks: Kā ugunsdzēsējs tu arī nevari paskriet!

Bundzenieks: Es tik skrietu uguni iekurt. Mute izkaltusi kā tukša krāsns, derētu iemest malciņu.

Ērģelnieks: Bet tas tik bij sapnis, ko es sapņoju! Es debesīs ērģelēm minu paminu!

Bundzenieks: Vai tu vien tik vari sapņot! Arī es sapņoju, bet es tik neizplāpāju!

Ērģelnieks: Tu ellē velniem bungas siti ar mironkauliem.

Grieze: Beidzat nu lamāties, atņemsat suņiem amatu. Tur vēl alus un šnabis, iedzerat, tad tā muca sāks atkal velties.

Bundzenieks (dzer): Tas tik ir piliens, ka no mironiem var celties augšā!

Ērģelnieks: Dzersim daudz, esam daudz arī nokavējuši.

Visi mostas (žāvājas): A, ā, ā! Vai tik agri!

Puiši: Kur tās meitas nozudušas? Tā kā zaķi kāpostos?

Labrencis (ierauga, ka ar Ontu sasējies): Ā, ā, ā! Kas tad tas? Vai kopā sašūti esam?

Onta: Nē, salaulāti!

Labrencis: Kas par laulībām? Kas mūs laulāja? Kas tas par lupatu man apvīts ap kaklu? (Rauj nost.)

Onta: Vai nezini, ka laulības slēdz debesīs! Un mēs esam divas miesas un viena sirds! Divi galvas un viens naudas maciņš.

Labrencis: Ko tu runā! Vai es tev esmu solījies?

O n t a : Vai tu nekā neatmini? Tu pieņemies vecumā un šnabī!

P u i š i : Urā! jaunam pārim! Urā! Salaulāti! salaulāti! Dzersim kāzas rudenī, kad dienas īsākas un naktis garākas, tad cūkas kauj.

O n t a (saldi kautrīgi nopūšas): Jā, kad naktis garākas —

L a b r e n c i s : Ak dievs! Nu es esmu iemests kā Daniels lauvu bedrē!

P u i š i : Urā, Urā! Un vēlreiz urā! Dzersim kāzas trīsdienīgas, Trīs naktsniņas negulēsim!

A t l o c i ņ š (atmostas, apgāzdamš ar degunu vīna glāzi): Mana galva! mana galva! Tas nolādētais vīns man sakāpis galvā!

G r i e z e : Tad tev nu reiz kaut kas galvā ir.

A t l o c i ņ š : Meitas, apžēlojaties, sasienat man galvu!

G r i e z e : Sasienat labi cieši, citādi tam izbirs no galvas zāģa skaidas! Un nomazgājat tam muti arī.

A t l o c i ņ š : Jā, no iekšpuses ar labu vīnu.

L a b r e n c i s : Kāp nu uz krēsla un turimums runu.

A t l o c i ņ š :

Čīkst man kauli staigājot,
Klab man zobi runājot.

L a b r e n c i s : Meitas, ņemat nu to uzcēlušos vīna liķi un vedat uz mājām.

O n t a : Redz nu, ved kā cūku uz tirgu!

A t l o c i ņ š : Vai, vai! Vedat mani pie zobu ārsta un pie friziera. Tikai nesamainat.

M e i t a s : Nē, nē! Pie zobu ārsta, lai izrauj matus un pie friziera, lai iededzina zobus.

(Visi smejas, viņu streipulojam noved.)

IV. skats.

Tie paši un Andris.

(Spalgs zibēja spēriens un rūciens, tā ka nodreb visa māja.)

I k v i l d a (ieskrien uztraukta):

Viesi, viesi sabraukuši!

Neredzēti, jauni viesi,

Zelta rati — melni zirgi,

Pērkons rūc, kad norīb rati,

Zibens zib no ratu spieķiem.

Dzirkstes šķīst, kad zirgi sprauslo

Acis deg kā ugunsdegas.

Pats tas kungs sēd lepni ratos

Melnās drēbēs, zelta lokiem.

Cepure tam treju stūru.

Ratu priekšā smagas lādes,

Apsargā tās divi sargi

Dzeltenzaļi — šķietas krupji.

Manīm kājas trīc no bailēm.

G r i e z e: Ko vēl skataties un brīnāties! būs man sabraukuši precinieki. Meitas, pošat, mežat, traukus no galdiem! Slaukat mēslus, aši, aši!

V i s i (skraida cits caur citu, klupdami, krizdami, saceļas vesels tracis, cits plātās ar rokām, nezina ko darīt).

A n d r i s (ienāk lepnā kunga uzvalkā, bāls ar drudzainām acīm).

L a b r e n c i s: Augstais kungs, esat sveicināts! Mēs visi lokamies jūsu priekšā, nebijām sagaidījuši tik augstus viesus.

A n d r i s: Sveiki, mīlais Labrenča tēv! Sveiki, mīlie ļautiņi visapkārt! Es neesmu svešinieks. Vai mani nepazīstat?

L a b r e n c i s: Tik augstu kungu?

S t ī p i ņ a (izlien no aizkrāsnītes):

Andriņ, tas tu esi, Andriņ?

Tumšās acis tevi saredz —

Kurlās ausis tevi sadzird —

Ak, tu svētīts laimes brīdis,
Nu es mierā aiziet varu!

Labrencis:

Ko tu muldi, mulķa vecen,
Kungs, uz viņu neklausaties!
Prāts tai jūk uz vecām dienām.

Andris:

Labrenč tēv, nav prāts tai jucis,
Es patiesi esmu Andris.

Meitas un puisi (bailīgi un brīnoties pulcējas ap viņiem, bet lokā turas visapkārt, tik viens otrs ziņkārīgi tiecas tuvāk un lec atkal atpakaļ).

Labrencis:

Andris? Kungs, ko manis smeļies,
Kur tad tas par kungu ticis,
Kalpu zemas gaitas iedams?

Andris (noņem cepuri):

Ļaudis, apskatat jel mani:
Vēl tās pašas skrambas pirkstos
Saspiestas no izkopts kāta
Pļaujot biezās kviešu vāļus.
Esmu visu ar jums kopā cietis,
Ciešākas vairs saites nav! — —

Erpus:

Jā, patiesi, tas viņš ir.

Grīģis:

Mūsu trauslais, mīlais Andriņš!
Nu tad sveiks uz atkal redzi!
Redzam, tu tas pats vēl esi,
Kaut par lepnu kungu ticis.

(Iesplauj sauējā un sadodas rokas.)

Labrencis (samulsis novēršas):

Nu jau, ja tad tas nu būtu ...
Ja tu esi — ko lai saku —

Grieze (aši metas klāt):

Esi sveiks, mans mīlais Andriņ,

Tūdaļ tevi iepazinu,
Kautrība tik atturēja,
Lai tev mīlus vārdus saku.

O n t a :

Arī es te tagad esmu
Visu māju saimniece.
Manā pajumtā nu nāci,
gardi tevi pamielošu.

A n d r i s :

Bet kur mana Vaive ira?

L a b r e n c i s (stostās): Jā — tā Vaive — —

G r i e z e :

Tēvs, ļauj labāk manīm runāt!
Andriņ, tava Vaivulīte
Tā uz brīdi izgājusi — —

A n d r i s :

Visi jūs še esat kopā,
Kādēļ viņas vienas nava?

(Uz Labrenci.)

Un tu tēvs, es tevīm saku:
Neslēp viņu vairs no manis.
Tu gan dzini mani projām,
Es tev biju nabags kalpiņš.
Nu par kungu esmu kļuvis.
Zelta pilnas manas lādes,
Visu mantu tevīm došu,
Dod tik manīm Vaivulīti.

(Māj uz ārieni.)

Puiši, nesat naudas lādes,
Noliekat tās viņam priekšā,
Zelts jau atver visas durvis!

J u p s un Ž v u p s (stiep stenēdami zeltu pilnās lādes iekšā).

A n d r i s (uz Labrenci):

Nu, vai izpircies es būtu,
Ka es bijis zems un niecīgs?
Vai nu tavas meitas cienīgs?

Labrencis:

Kādēļ tu — tik vēlu nāci?

Grieze:

Ko nu tēvs — tam sirmi mati

Smaga mēle vārdus cilāt,

Neņem nu tam visu launā,

Labāk es tev visu teikšu:

Vaive, tā vairs nava tava —

Cita vīra apprecēta —

Andris:

Vai, ko saki! — — (Sabrūk krēslā.)

Stīpiņa:

Neklaus, Andriņ, tā jau nava,

Tikai spieda viņu precēt —

Grieze (uz Stīpiņu):

Nejaucies nu atkal starpā!

Nāca precnieks — lepnis saimnieks,

Kā lai tādu neprecētu,

Tu tik biji nabags kalpiņš,

Drīz bij tevi aizmirsusi —

Andris (ievaids):

Ak, tā manis aizmirsusi —

Grieze:

Andriņ, mīlais, žēl man tevis,

Kas man daļas — kalps vai saimnieks,

Mana sirds jau sen bij tava,

Bēdu brīdī tev to saku.

Andris:

Jā, tu laba — neredzēju,

Biju Vaives iecerējies,

Nu tā mani atstājusi —

Stīpiņa:

Nava tiesa! Nava tiesa!

Vaive tevis neaizmirsa,

Cita precēt negribēja.

Niknā tēva vara spieda,

Dzina viņu prom no mājas.

G r i e z e :

Klus' es tevīm saku, klusi!
Tu' no prāta izgājusi.
Bet tu, Andriņ, bēdu sagrausts,
Nāc nu klusā kambarītī,
Dzesināšu karsto pieri,
Asariņas noslaucīšu
Savā baltā nēzdodziņā,
Rožu klāšu apsedziņu.

A n d r i s :

Es kā kuģis, vētras svaids,
Viļņi manīm gāžas pāri —
Sūklēs ūdens sūcas iekšā —
Vaive, Vaive, kur tu esi!

G r i e z e :

Nāc man līdzi, viss būs labi!

G r i ģ i s, E r p u s u n c i t i :

Ak tu nabags, žēl mums visiem.

S t i p i ņ a (nometas ceļos):

Dieviņ augštais, pats tu zini,
Putniņš sasaucas ar putnu,
Dod, lai sirdis atkal tiekas.
Vadi savu bērnu, vadi,
Lai tai katris krūmiņš šķiņas,
Katra puķe lai tai liecas,
Zvaigznes priekšā iet pa ceļu!

L a b r e n c i s :

Ak, es aplam izdarīju!
Sieva, tā ir tava vaina!
Kam tu lēji man to stipro?
(Iegrūž viņai sānos.)

O n t a :

Ek še, rekur, nevainīgais!
Vai ar manu roku lēji?
Vai ar manu muti dzēri?
Es tev rādišu, kam vaina!
(Iegrūž viņam sānos.)

G r i e z e (pabāž galvu pa durvīm):
Puiši, ņemat naudas lādes,
Manā istabā tās liekat...
Te nevienam nav vairs jēgas.

P u i š i (nes lādes, Jups un Žvups dejodami seko un
berzē rokas).

Ceturtā cēliena beigas.

Piektais cēliens.

VI. a i n a.

Divas istabas: priekšējā lielāka, dibens istabā redzamas divas gultas, viena balta apklāta. Durvis pa labi un kreisi. Divas lielas naudas lādes kaktā.

I. skats.

A n d r i s. G r i e z e.

G r i e z e :

Vai nekad es neiespēšu,
Andri, iegūt tavu sirdi?
Manas rokas tev ap kaklu
Vijas divas vaļavīksnes.

A n d r i s :

Mana asins tavās skavās
Iztvaiko kā rasa karsmē —
Magone tu ugunskarsta,
Manus prātus apreibini —
Vaives vēsās, baltās rokas
Bij kā divas liepu lapas.
Karsto pieri dzesināja
Itkā balta ievu birze,
Bija viņas dvēselīte
Mēnešgaismas apspīdēta.

G r i e z e :

Nerunā nu vairs par Vaivi,
Es tev skaidri pasacīšu,
Vēsos viņos, dziļā dzelmē,
Mātes Daugaviņas klēpī
Tā sev mieru atradusi —

A n d r i s :

Dziļāk nekā Daugaviņā
Tā man sirdī apbedīta —

G r i e z e :

Nāc ar mani rožu dārzā,
Vēsi vēji pūtīs veldzi,
Nesīs pretī sadu smaržu.

A n d r i s :

Ko man rozes, nav pat kapa,
Kur lai viņas stādu virsū —

G r i e z e :

Sēdīsimies upes malā —
Bālas liljas platām lapām,
Sniegsies tev kā Vaives rokas,
Es tev vainadzīņu pīšu,
Tavu galvu dzesināšu.
(Velk viņu aiz rokas prom.)

II. skats.

Labrencis. Ikvilda.

Labrencis (skatās apkārt, pie loga): Ak, meiten, kur tu esi? Nāc šurp! Ikvilda! Aši, aši!

Ikvilda (aizsūsies): Še es esmu, saimniek, kas jums vajadzīgs?

Labrencis: Nāc, salāpi man bikses.

Ikvilda: Vai, saimniek, vai nu man taisni jālāpa jums bikses. Vai tad saimniece nevar?

Labrencis: Kas šī man par saimniecei! Uzmetusies kā piepe uz koka.

Ikvilda: Uja, saimniek, kā jūs runājat, jūs jau tikpat kā salaulāti. To vakaru nodzērāt derības.

Labrencis: Mans degvīns ar viņu sadērēja, ne es! Vai zini ko, meiten, vai mēs nevarētu labāk precēties?

Ikvilda: Ko nu velti runājat! Es esmu nabaga kalpu bērns un jūs bagāts saimnieks.

Labrencis: Ak, meiten, meiten! Ja Ieva būtu izskatījusies kā tu, tad Ādamam nebūtu bijis jāiet ārā no paradīzes!

Ikvilda: Ko nu jūs, saimniek, mani mulsinat ar tādiem saldiem vārdiem! Kalpu kaktā dzimu, kalpu kaktā nodzīvošu.

Labrencis: Nesaki vis! Tu man būtu atbalsts. Tie trauki un bļodiņas arī daudz vieglāki, kad tu viņus cilā. Un kājiņas ar' tev tik slaidas, ko viegli paskriet.

Ikvilda: Ko tas man līdz! Esmu noskrējusies diezgan pakaļ Ontas tītariem.

Labrencis: Lai tītari, kur tītari, nāc labāk pie manis. Nebaidies jau, nebaidies, neesmu jau nekāds Jānis Briesmīgais, no manis nebaidās pat mušas. Apsēdies te man blakām.

Ikvilda: Jūs jau likāt man biksas lāpīt.

Labrencis: Lāpi labāk manu sirdi! Lāpi manu dzīvi! Lūk, man visas pogas svārkciem arī iztrūkušas.

Ikvilda: Man jāieņem diegs adatā.

Labrencis: Iever labāk mani pašu! Turēsimies abi kopā kā diegs ar adatu. Lai tā vecā slotā, Onta, brauc pa skursteni laukā. Nāc jel, ļauj man pie tavām krūtīm izraudāties.

Ikvilda: Še, es jums došu nezdogu.

Labrencis: Bet es tev došu pretim ko citu. Lūk, šī skaistā pērļu virkne.

Ikvilda: Skaista gan, kā nu es tās varu ņemt!

Labrencis: Nāc, es tev tās aplikšu ap kaklu.

Ikvilda (virzās tuvāk): Ak, man kauns —

Labrencis: Un lūk, vēl to gredzentiņu es tev gribu uzmaukt pirkstā. (Ievelk Ikvildu sev klēpī.)

I k v i l d a : Bet ja nu uznāk Onta?

L a b r e n c i s : Tad es tev aizstāšos priekšā kā valnis.

I k v i l d a : Jā, kā tauku valnis! Viņa par to nebēdā.

L a b r e n c i s : Un tad es tevi sargāšu malkas stallī, pagrabā vai cūku kūtī.

I k v i l d a : Te nu bij, saimniek, nu jūs mani paslēpsat pagrabā un cūku kūtī un nupat piedāvājāt man laulības gultu.

L a b r e n c i s : Nu tad nāc arī, es ne velna nebaidos! (Grib viņu iesviest gultā.)

III. skats.

Tie paši. Onta.

O n t a (ar lielu medību šauteni rokā): Ak tā, tu nebaidies! Nu jūs abus ieķēru kā lapsas dzelžos!

I k v i l d a (ieklīdzas un aizbēg).

O n t a (uz Labrenci): Krīti ceļos un skaiti tēva reizi!

L a b r e n c i s : Ontiņ, Ontiņ, rimsties dieva dēļ! Tu jau zini manu piķi!

O n t a : Zinu, zinu! Bet zinu arī, ka tu pie tā piķa līpi klāt!

L a b r e n c i s : Ontiņ, vai tā nu visi kā tu, tu jau esi pats tikumības spogulis.

O n t a : Kāpēc tad tu tanī spogulī neskaties? Kāpēc tev acis iet pa labi un kreisi?

L a b r e n c i s (sāk dusmoties): Jaundzimis kaķēns es arī neesmu, ka man acis būtu cieti.

O n t a : Es tev spaini galvā uzmaukšu, lai tu nekā neredzētu.

L a b r e n c i s : Nu, vai zini, kad tu tāda esi, tad arī es griezīšu kažoku uz otru pusi.

O n t a : Pamēģini tik! Vai redzi šauteni!

Labrencis: Tā ir mana vecā sarūsējusē stobrene, ar to tu vari zvirbuļus iebaidēt, ne mani. Un lādēta viņa arī nav.

O n t a : Nu, tad es iešu viņu pielādēt.

Labrencis: Es tomēr iešu labāk pakārties! Man tādas dzīves diezgan, itkā es to būtu ar karotēm strēbis!

O n t a : Vai dieviņ! Vai dieviņ! Vai es tevi neesmu aptecējusi kā irbīte?

Labrencis: Veca stampa tu esi. Par daudz labs es esmu bijis. Es tavā priekšā izkusu kā sviests, un tu sviestā esi ar āmuru situsi. Tupi nu uz vietas! Es eju slīcināties, vai kārties! (Prom.)

O n t a (grib skriet pakāļ, uzgrūžas uz Ašķi): Ko tu te nāc? Izrūdzis kā pīrāgs!

A š ķ i s : Es jau nācu — es gribēju — es meklēju —

O n t a : Ko tu meklē? Tev jau vārdi jālauž no mutes ārā ar lauztuvi — Kamēr tu ko pateiksi, saimnieks būs noslīcis — vai dieviņ.

A š ķ i s : Es jau arī no upes.

O n t a : Kas tad tev tur?

A š ķ i s : Es jau arī — gāju slīcināties, bet tad sāku vēžot. Ieķērās liels vēzis rokā, sasien brūci.

O n t a : Pats tu liels vēzis! Kāpēc tev jāslīcinās?

A š ķ i s : Es, redzi, esmu ieķēries — kā to teikt — tanī jūsu Vaivē.

O n t a : Ak tu žēlīgs dieviņ! Visi uz tām jaunām! uz tām jaunām! Kā mušas uz medu. Diez', kur tā Vaive izputējusi! Ej karies, ej slīcinies! laid mani, mans vīriņš tamēr pakārsies vai noslīks! mans zelta vīriņš! (Ārā pa durvīm.)

Ašķis: Nu tad es arī! Bez sievas nav nekāda dzīvošana. (Prom.)

IV. skats.

Stīpiņa, ubadze (ar bērnu pie krūts).

Stīpiņa (ved viņu iekšā):
Ak tu tāda ubadzīte,
Tu gan tālus ceļus nāci?
Noskrandušas tavas drēbes,
Saslapuši apaviņi!

Vaive:
Tālus ceļus, māte, tālus —

Stīpiņa:
Bērniņš arī tev pie krūtīm,
Smaga nasta nēsājama.

Vaive:
Bērniņš mātei salda nasta,
Tā kā ābols ābelītei.
Kaut pie zemes pašu velk,
Vai i zariņš pušu lūst.

Stīpiņa:
Kaut tu arī svešu ļaužu,
Balss man tā kā pazīstama.
Tā kā zvaniņš iezvanījās
Senu, senu — mīlu dienu.
(Sāk raudāt.)

Vaive:
Neraud', māt', vai nepazīsti?
Es tā pati esmu — Vaive.
(Atsedz lakatu.)

Stīpiņa:
Ak tu manu baltu dienu!
Ak tu debess gaišumiņu,
Rokas trīsē, ceļi ļogas,
Kā to laimi panest spēju.

Šķitu tevi dziļu dzelmē,
Aizlūdzos par dvēselīti.
Ik rītiņa, ik vakaru.

Vai ve:

Dziļās, dziļās dzelmēs biju,
Tālus, tālus ceļus gāju.
Sirds vēl vilka tēva mājās,
Tik vēl reizi atskatīties,
Senos celiņus vēl staigāt,
Krēsliņā vēl pasēdēšu,
Paglaudīšu spilventiņu,
Saldu sapņu lolotāju.

Stīpiņa:

Baltin balta stāv gultiņa,
Naktī sniega baltumiņu,
Kad to mirdzot apspīdēja
Tava vaiga mēnestiņis.

Vai ve:

Tēvu gan vēl redzēt gribu,
Kaut no tāles nemanot —
Vai viņš manis atminēja?

Stīpiņa:

Tēvs nu tagad Ontas rokās,
Tā nu visu vada, valda.

Vai ve:

Dievs dod, lai tam labi klātos!
Un tā mana māsa Grieze —
Visus mīļi iedomājos.

Stīpiņa (vilcinās):

Grieze — tā nu apprecēta.

Vai ve (vilcinās):

Saki, Grieze — apprecēta.
Lai ar' laime smaida viņai,
Kas tad viņas iecerētais?

Stīpiņa (stostās):

Bērnš, kam bij tev man to prasīt!
Labāk tev to nezināt.

Vaive:

Es jau labu vien tai vēlu,
Kādēļ tu to manim slēpi?

Stīpiņa:

Dieviņ, kādēļ man tai jābūt,
Kas tev nazi sirdī grūž.

Vaive:

Māt', tu mani sabiedēji.
Lai tas būtu, kas nu būdams,
Māsa māsu neskaudīs.

Stīpiņa:

Ak — tas ir tas pats — tavš Andris.

Vaive (sagrīļojas):

Māt', tas nevar būt, ko saki!
Andris dzīvs — es nepanesu —
(Atkrīt krēslā.)

Stīpiņa (paķer bērnu, ieliek gultā):

Ak tu dieviņ! es jau teicu!
Nesālimsti man zem rokām —

Vaive (dveš sāpīgi):

Dzīvs — un še? Ko saki — Grieze —

Stīpiņa:

Tie nu abi precējušies —

Vaive (sāk histeriski smieties):

Te nu bij tā lielā mīla!
Tie nu bij tie karstie zvēri.
Es tam visu sevi devu,
Uzņēmos uz sevi kaunu.
Uzņēmos uz sevi kaunu,
Apkņauta ar tēva lāstiem,

Bēgu prom no tēva mājas,
Nebij vietas man virs zemes.
Visu, visu pazaudēju.

Stīpiņa:

Neraud', neraud', mīļā meitiņ,
Dievs redz tavas asariņas.
Vēl var viss par labu vērsties.
Iznāc ārā te uz sola,
Atpūties vēl mazu brīdi,
Noslaucīšu asariņas.

(Paņem dvieli, noslauka Vaivei seju un pakār dvieli tā, ka tas
starp durvīm vēdinājas un iziet abas ar Vaivi laukā.)

Vaive:

Jā, vēl brīdi atpūtīšos,
Pirms kā gaŗā ceļā dodos,
Kas uz tumšā kapa vedīs.
(Krēsla metas.)

V. skats.

Onta (bļauj rokas lauздama):

Kur mans vīriņš! nava! nava!
Izmeklējos visus dīķus,
Gan ar dakšām izbadīju,
Gan ar slotu izslaucīju,
Varžu kurkuļi vien cēlās,
Mēsli vien no linu mārkas.
Jākāpj vēl uz kūts augšieni,
Vai nav pakāries aiz balķa —

(Ierauga dvieli karājamies, kas spocīgi vēdinājas, iekliedzas
un saklūp ceļos.)

Vai man' dieniņ! vai man' dieniņ!
Pakāries šepat viņš ira!
Ak, mans vīriņš, zelta vīriņš!
Lūk, cik bāls un kāds viņš izstiepts,
Kur nu apaļš vēderiņš,

Ko es resnu piebaŗoju?
Velti kŗvu cŗŗus, pŗles,
Sivŗniŗus, baroklŗŗus,
Bij man grŗst tos nŗvei rŗklŗ!
Ak, mans vŗriŗŗ! ak, mans vŗriŗŗ!
Kur vairs otru tŗdu atrast!

Labrencis (ienŗk viŗai nemanot):
Vai tu tŗdu meklŗt gribi?

Onta:
Augstais dievs! vai spoku redzu?
Vai no miroŗiem tas cŗŗies?

Labrencis:
Palŗk vien! es spoks tev esmu
Un tas lupats, kas tur kaŗas,
To tu noŗŗelo kŗ vŗru?
Miruŗais — tev zelta vŗriŗŗ,
Dzŗvo — lŗd' no pasaul's laukŗ.

Onta:
Vai man' dienŗŗ', ko nu runŗ!

Labrencis:
Cŗŗus, pŗles vairŗk ŗŗelo
Nekŗ mani?

Onta:
Dieviŗ augstais,
Visus lopus nostu kauŗu,
Divkŗrt tevi nobaŗoŗu,
Ka tu man kŗ muca velsies!

Labrencis:
Ja es velŗos tŗ kŗ muca,
Un tu sŗdŗsi man virsŗ,
Visu naudu vŗksi ārŗ.

Onta:
Klus', kas ar to naudu ira,
Kas tur dzelzu kastŗs iekŗŗ,
Vai mŗs nevaram tur piekŗŗt?
Mŗŗŗsim ar cirvi vaŗŗ,
Iesim rŗkus pameklŗt.

Labrencis:

Gudra sieva, tā tu esi!

(Abi noiet.)

VI. skats.

Andris, Grieze, vēlāk Vaive, Stīpiņa.

Andris (Vaive aiz durvīm, tās pavērusi klausās):

Nē! nekur es mieru rodu!

Katra puķe, kas man liecas,

Vaive viņu stādījusi,

Katra lapiņa man glaužas

Klāt kā Vaives mīlās rokas.

Laid, es vairs šē nepalikšu,

Atkal pasaulē es iešu.

Vaive (kā ubadze ienāk):

Žēlastības lūdzos, kungi,

Pieņematies mana bērna!

Mirstu badā, salstu vējā!

Grieze:

Kur tu radies, lupatniece?

Vācies prom no mūsu mājas!

Andris:

Kas šī balss, tik daiļskanīga?

Kur es dzirdējis to esmu?

Skan no paša kapa laukā!

Skan caur nāves sienām cauri —

Grieze:

Ko nu, nesāksi vēl murgot!

Tev aiz bēdām sajūk prāti!

Balss kā visas citas balsis.

Kas šī skrandaine tev vairāk?

Prom ar viņu, vēlreiz saku!

Suņus laidīšu tai virsū!

Andris:

Nē! nē! nē! Tu neskaņ viņu!

Nāc vien tuvāk, bēdulīte!
Kas no skrandām ārā raugās
Kā no pērnām sausām lapām
Pirmās zilās vizbulītes.
Pilna māja ziedopsmaržas
Kā no meža, zariem plaukstot.
Un tas bērniņš, ko es redzu
Vecai mātei līp pie krūtīm
Pirmais pūpoliņš pie zara.

Grieze (izrauj bērnu Stīpiņai):
Nost ar viņu! nost ar bērnu!
Metīsim pa logu laukā!
Lai tā nesajauc tev prātu,
Nevazājas vairs pa kājām!

Vaive (metas starpā, atgrūž Griezi):
Vai tu manis nepazīsti.
(Nomet ubadzes drēbes un stāv spoži balta apstarota.)

Grieze (apstulbusi, iekliedzas):
Vaive, tu? No kapa cēlies!

Andris (nokrīt, viņas ceļus apkampdams):
Vaive! Vaive! mana Vaive!
Visu as'ru apraudāta —
Es pie tevis turos klātu,
Nebūs atraut vairs ne nāvei!

Vaive:
Tava esmu, tava būšu,
Nu mans krusta ceļš ir beidzies —

Grieze (atjēgusies):
Hā! tad tā! tad nu jūs abi!
Apvienoti gribat palikt?
Smieklā mani atstāt vienu?
Taisāties no mājas projām,
Bet to naudu neatdošu!
Naudas lādes paliek manim!

Andris (nomet viņai atslēgas):
Še vien ņem to velna naudu,
Lai tā tevīm atnes labu!

Mēs ar Vaivi ejam projām.
Stīpiņ, nes mums bērnu līdzi,
Mūsu zelta pūpoliņu.
(Abi prom.)

VII. skats.

Labrencis, Onta, Ašķis, vēlāk Atlociņš, Jups
un Žvups.

Onta (uz Griezi):

Skat, ko šī gar lādēm rokas,
Naudu grābj bez vīra ziņas,
To es Andrim pasacīšu!

Grieze:

Un ko jums tie daikti līdzi?
Redzu: cirvis, zāģis, laužnes,
Laikam nācāt naudu laupīt?
Bet ne nieka nedabūsāt!
Lūk, kur atslēgas man rokā!

Labrencis:

Tās tev mulķa Andris deva?
Nāks viņš pats, gan atprasīs.

Onta:

Kas tad nezin tavus glaimus,
Sirdi velc pa muti laukā!
Neļausim tev viņu apzagt!

Grieze:

Kas jūs tādi neļāvēji!
Andris prom pa visiem vējiem,
Naudu atstāja man vienai.
Ejat nost no manas mantas!
(Grib viņu atraut.)

Grieze (uzguļas uz lādēm):

Nē un nē! es vēlreiz saku!
Nauda ir un paliek mana!
(Sāk ap lādēm plēsties.)

A š k i s (ienāk):

Ko? Šie te ap naudu plēšas,
Man ar' nākas mana daļa!

Pievīluši mani esat

Gan ar brūti, gan ar pūru,

Tagad kopā dalīsimies!

(Izrauj atslēgas, visi apkārt.)

(Tiklīdz atslēdz kasti, liels troksnis un zibeņa spēriens, sāk kūpēt un dunēt, visi grābj ar abām rokām, bet naudas vietā degošas ogles, visi skrej kliegdami, apdullināti, nevar atrast izeju.)

A t l o c i ņ š (nokrīt no griestiem ar gaļu karoga kārti, pie kuŗa visādas krāsas).

J u p s }
Ž v u p s } (viņam seko bungas sizdami).

A t l o c i ņ š :

Nu uz elli žipadrā!

Deja tur visjaukākā.

Tagad visi pakaļ man,

Elles mūzika lai skan!

Žipa! Žipa! Žipadrā!

Viss, kas dzīvē sagrēkots,

Karogā še izkrāsots:

Zagts un laupīts, rauts un kauts!

Hei! lai dzīvo elles rauts!

Žipa! Žipa! Žipadrā!

(Visi lēkādami viņam pakaļ.)

Priekš kars.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309062387

Ye 9997

22. Nov. 1933